

LAAT- EN POSTMIDDELEEUWSE SPOREN LANGS DE HENRI VAN HEURKCKSTRAAT TE ANTWERPEN

EINDRAPPORT

ABO Archeologische Rapporten 309

Rapport opgemaakt door :

Kontichsesteenweg 38

2630 Aartselaar

december 2017

Dossiernr. 18757.R.01

COLOFON

Titel

Laat- en Postmiddeleeuwse sporen langs de Henri Van Heurckstraat te Antwerpen.

Auteurs

Jan Coenaerts, Michiel Vanhecke, Clémence Marchal & Pedro Pype

Opdrachtgevers

Impact NV

Projectnummer

18757

Plaats en Datum

Aartselaar, mei 2017

Reeks en nummer

ABO archeologische rapporten 309

ISSN 2406-3940

RAPPORTFICHE

Template
M2.1.5_F05_nl_v2

Versies		
Versie	Datum	Status
v0	30/11/2016	Interne draft
v1	30/06/2017	Externe draft / definitieve versie
v2	1/12/2017	Definitieve versie

Projectteam	
<i>Functie</i>	<i>Naam</i>
Projectleider	Jan Coenaerts
Expert	Pedro Pype
Business Unit Manager	Toon Moeskops
Kwaliteitscontrole	Jan Coenaerts
Director	Patrick Hambach

INHOUD

DEEL 1	Administratieve gegevens.....	8
DEEL 2	Rapport.....	9
1	Inleiding.....	9
1.1	Aanleiding van het onderzoek.....	9
1.2	Onderzoeksvragen.....	9
2	Topografische situering.....	10
3	Bodemkundige situering.....	12
3.1	Bodemkundige kaart.....	12
3.2	Quartaargeologische kaart.....	13
3.3	Tertiairgeologische kaart.....	13
4	Archeologische voorkennis.....	15
4.1	Cartografische bronnen.....	15
4.2	Centrale archeologische inventaris (CAI).....	18
4.3	Geschiedenis van het projectgebied binnen de stadsontwikkeling van antwerpen.....	21
5	Onderzoeksstrategie.....	26
6	Resultaten werkput 1.....	28
6.1	Afbakening en aanleg vlak.....	28
6.2	Stratigrafie.....	34
6.3	Assessment van sporen.....	42
7	Resultaten werkput 2.....	72
7.1	Stratigrafie.....	72
7.2	Assessment van sporen.....	74
8	Datering op basis van vondstmateriaal.....	78
9	Besluit.....	79
9.1	Synthese.....	79
9.2	Onderzoeksvragen Onroerend Erfgoed.....	79
9.3	Natuurwetenschappelijke analyse.....	81
10	Kwaliteitscontrole en ondertekening.....	82
11	Bibliografie.....	83
DEEL 3	Bijlagen.....	84

LIJST VAN BIJLAGEN

BIJLAGE 1	Allesporenplan
BIJLAGE 2	Sporenlijst
BIJLAGE 3	Vondstenlijst
BIJLAGE 4	Fotolijst

LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2016).....	10
Figuur 2: Digitaal Hoogtemodel met situering van het onderzoeksgebied (Geopunt 2016)	11
Figuur 3: Bodemkundige kaart met situering van het onderzoeksgebied (DOV 2016).....	12
Figuur 4: Quartairgeologische kaart met situering van het onderzoeksgebied (Geopunt 2016).	13
Figuur 5: Tertiargeologische kaart met situering van het onderzoeksgebied (Geopunt 2016) ...	13
Figuur 6: Uittreksel uit de kaart van Bononiensis 1565 met aanduiding van het onderzoeksgebied (Museum Plantin Moretus)	15
Figuur 7: Fricxkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2015).....	16
Figuur 8: Ferrariskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2016).....	16
Figuur 9: Kaart van Vandermaelen met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2015)	17
Figuur 10: CAI	18
Figuur 11: Toestand van het terrein tijdens de sloop van bestaande gebouwen (2016)	26
Figuur 12: WP 1 en 2 met aangrenzende verstoorde zones door plaatsing van de secanswand.	29
Figuur 13: Algemeen grondplan van WP 1 en 2 eerste archeologische niveau	29
Figuur 14: Algemeen zicht op het eerste archeologische niveau van WP 1 vanuit het zuiden....	30
Figuur 15: Overzichtsfoto val WP 1, twee archeologische niveaus (vlak 2), op voorgrond vervuilde bodem	31
Figuur 16: Algemeen grondplan van vlak 1 van WP 1 met aanduiding van de sporen 1 tot 26.	32
Figuur 17: algemeen grondplan van vlak 1 met aanduiding van coupelijnen en profielen	32
Figuur 18: algemeen grondplan van vlak 2 en 3	33
Figuur 19: Vlak 1 Volledige oostprofiel van werkput 1	38
Figuur 20: Oostprofiel in WP 1	40
Figuur 21: Plaatselijk bewaarde Bt-horizont in WP 1.....	41
Figuur 22: vlakfoto kuil spoor 1.2	42
Figuur 23: foto coupe spoor 1.2, vlak 2 met restant van muur	42
Figuur 24: Coupe spoor 2	43
Figuur 25: locatie kuil spoor 3 en 4 (duidelijk zichtbaar in vlak 2)	44
Figuur 26: vlakfoto spoor 3 en 4.....	44
Figuur 27: Coupetekening spoor 3 en 4.....	45
Figuur 28: werkput 1 met aanduiding van sporen in vlak 1, spoor 1.6 is aangeduid als Mu 1.6 .	45
Figuur 29: Bakstenen muur spoor 1.6 met dagkant en slag	46
Figuur 30: coupe spoor 1.6-1.7.....	47
Figuur 31: Tekening coupe spoor 1.6-1.7	47
Figuur 32: werkput 1 met aanduiding van sporen in vlak 1, spoor 1.14.....	48
Figuur 33: Bakstenen muur spoor 1.13 gezien vanuit het zuidoosten	49
Figuur 34: Uitbraakspoor van muur 1.14.....	50
Figuur 35: coupe spoor 1.13-15, 1.28.....	51
Figuur 36: Coupetekening spoor 1.13-15, 1.120, 1.28	51
Figuur 37: Lokaal/regionaal vervaardigde majolica uit uitbraakspoor 1.14.....	53
Figuur 38: Fragmenten van majolica-vloertegels uit uitbraakspoor 1.14	54
Figuur 39: Fragment van majolica-vloertegel met torso uit uitbraakspoor 1.14.....	55
Figuur 40: Fragmenten van kacheloventegels uit uitbraakspoor 1.14.....	56
Figuur 41: overzichtsfoto met muur spoor 1.19.....	57
Figuur 42: Vlakfoto spoor 1.19	58
Figuur 43: Coupefoto spoor 1.19.....	58

Figuur 44: coupetekening spoor 1.19.....	59
Figuur 45: Uitbraakspoor 1.1.....	60
Figuur 46: Uitbraakspoor 1.2.....	60
Figuur 47: Uitbraakspoor 1.4.....	61
Figuur 48: Uitbraaksporen 1.7 en 1.8.....	61
Figuur 49: Uitbraakspoor 1.9.....	62
Figuur 50: Uitbraakspoor 1.10.....	62
Figuur 51: Uitbraaksporen 1.11 en 1.12.....	63
Figuur 52: Uitbraakspoor 1.15.....	63
Figuur 53: Uitbraakspoor 1.16.....	64
Figuur 54: Uitbraakkuil 1.18.....	64
Figuur 55: Uitbraakspoor 1.20.....	65
Figuur 56: Uitbraakspoor 1.21.....	66
Figuur 57: Uitbraakspoor 1.22.....	67
Figuur 58: Uitbraakspoor 1.23.....	68
Figuur 59: Uitbraakkuil 1.24.....	69
Figuur 60: Uitbraakspoor 1.25.....	70
Figuur 61: Uitbraakspoor 1.26.....	71
Figuur 62: Algemeen zicht op het eerste archeologische niveau van WP 2 vanuit het noordoosten	72
Figuur 63: Ophogingspakket in profiel van WP 2.....	73
Figuur 64: Overzichtsplan WP2 met spoornummers en couper.....	74
Figuur 65: vlakfoto spoor 2.29.....	75
Figuur 66: vlakfoto spoor 30-34.....	75
Figuur 67: vlakfoto spoor 2.33.....	76
Figuur 68: vlakfoto spoor 2.34.....	76

DEEL 1 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Titel	Laat- en Postmiddeleeuwe sporen langs de Henri van Heurckstraat, Antwerpen
Site	Henri van Heurckstraat, Antwerpen
Rapportagedatum :	Juli 2016
Type Onderzoek:	Archeologische opgraving
straat + nr. of omschrijving	Henri van Heurckstraat 9-23, Antwerpen
- postcode :	2000
- deelgemeente :	Antwerpen
Kadaster:	Antwerpen, Afdeling 3, Sectie C, percelen 900 en 901F
Naam opdrachtgever :	Impact NV
- straat + nr.:	Generaal Lemanstraat 55 bus 1
- postcode :	2018
- fusiegemeente :	Antwerpen
- land :	België
Uitvoerder	ABO NV
Verwerking	Jan Coenaerts, Pedro Pype, Clémence Marchal, Emmy Nijssen, Michiel Vanhecke
Vergunning	2015/529
Contactpersoon Onroerend Erfgoed	Erfgoedconsulent Leendert Vandermeij
Wetenschappelijke begeleiding	Tim Bellens (Antwerpse Dienst voor Stadsarcheologie)
Termijn	10 werkdagen
Bijzondere voorwaarden	Opgesteld door het Agentschap Onroerend Erfgoed
Reden van de ingreep in de bodem	Nieuwbouw van een appartementencomplex met aanleg van een ondergrondse parkeergarage
Archeologische verwachting	Er is geen vooronderzoek uitgevoerd.
Doelstelling	Evalueren archeologisch bodemarchief langs de Henri van Heurckstraat
Resultaten	Aanwijzingen voor laatmiddeleeuws bouwwrijp maken en postmiddeleeuwse bewoning

---

DEEL 2 RAPPORT

---

1 INLEIDING

Tussen maandag 9 mei en vrijdag 20 mei 2016 werd door ABO NV een archeologische opgraving uitgevoerd in de Henri van Heurckstraat 9-23 te Antwerpen in het kader van de geplande bouwwerken.

1.1 AANLEIDING VAN HET ONDERZOEK

Op het terrein zal een nieuwbouwproject met ondergrondse parking gerealiseerd worden. Het projectgebied is ca. 0,56 ha groot. Het projectgebied situeert zich op de lokale archeologische advieskaart als archeologisch onderzoeksgebied, met name in de historische binnenstad. In deze zone is een lange en continue bewoningsgeschiedenis te verwachten waarvan resten zich in het plaatselijke bodemarchief bevinden. Specifiek zijn de projectgronden gelegen in het zuidoosten van de historische binnenstad binnen de laatmiddeleeuwse stadsomwalling. Op de kaart van V. Bononiensis (1565) met de nieuwe Spaanse omwalling, zijn op deze locatie hoofdzakelijk boomgaarden tussen historische bebouwing waar te nemen. Voorgaande archeologische onderzoeken in de binnenstad tonen aan dat deze weinig of niet historisch bebouwde zones waardevolle archeologische informatie kan bevatten over het paleolandschap en het vroeg(st)e landgebruik, al dan niet in combinatie met middeleeuwse of pre-middeleeuwse bewoning. In de nabije omgeving van het projectgebied werd tijdens archeologisch onderzoek op het project Mère Jeanne in de Tabaksvest een collectieve begraving uit de 16de eeuw ontdekt. Deze gronden hoorden tot de gasthuisbeemden van het oude Sint-Elisabethgasthuis (Lange Gasthuisstraat). De gronden kunnen naast begraving ook afvalkuilen of andere occupatiesporen bevatten, naast eventuele oudere (nederzettings)sporen.

In het kader van de stedenbouwkundige vergunning adviseerde Onroerend Erfgoed dat de bouwwerken voorafgegaan dienen te worden door archeologisch onderzoek. Het onderzoek werd uitgevoerd in opdracht van Impact NV door de archeologen Jan Coenaerts, Clémence Marchal, Michiel Vanhecke en Pedro Pype van ABO NV.¹ Het Agentschap Onroerend Erfgoed werd vertegenwoordigd door Leendert Vandermeij. De wetenschappelijke begeleiding van het project lag in handen van Tim Bellens van de Antwerpse Dienst voor Stadsarcheologie.

1.2 ONDERZOEKSVRAGEN

Het onderzoek zal gericht zijn op archeologie in stedelijke context. Hierbij moeten minimaal volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

- Wat is de aard, omvang, datering, en conservatie van de aangetroffen archeologische resten?
- Hoe verhoudt de site zich in zijn ruimere omgeving met betrekking tot de onderzochte periode(s).
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?

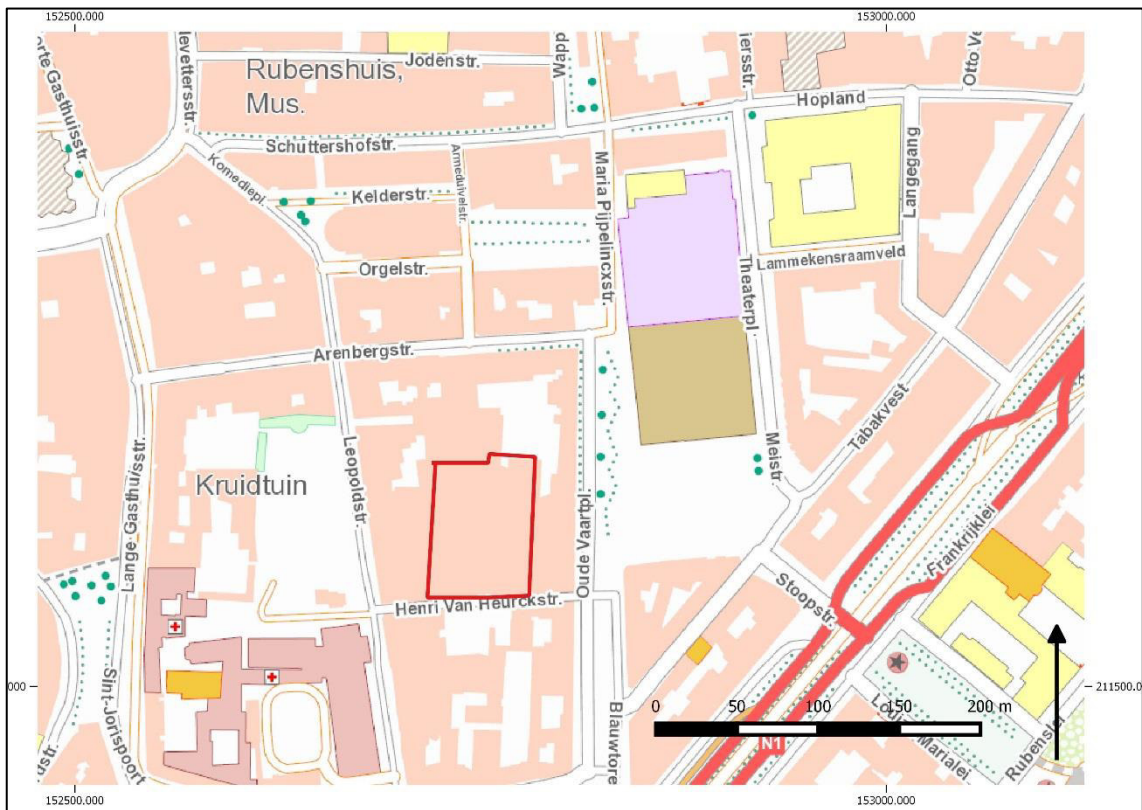
---

¹ Vergunningsnummer 2016/129.

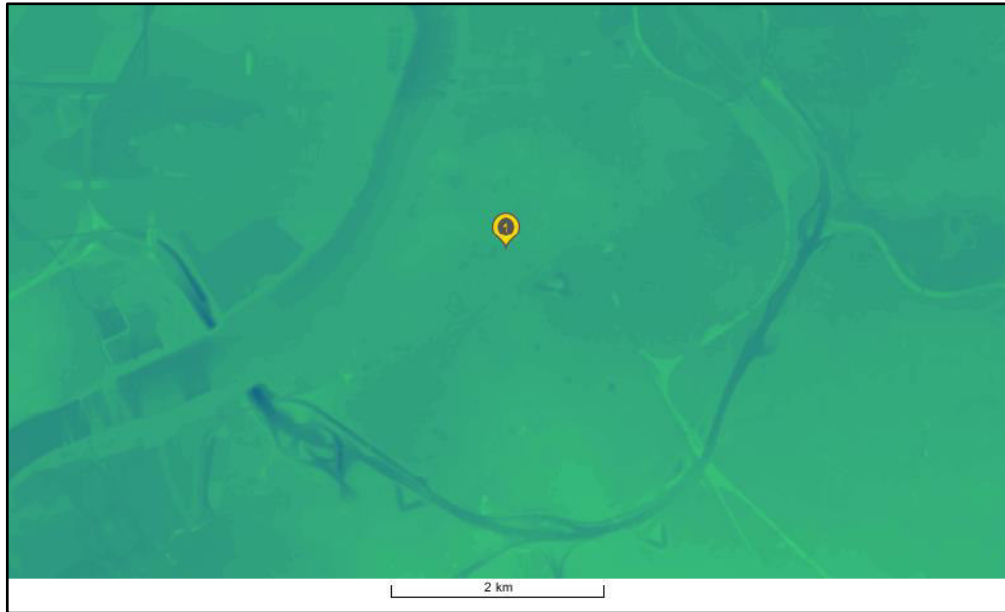
- Zijn er meerdere bouwfasen waarneembaar? Zo ja, hoe zijn deze van elkaar te onderscheiden en wat is hun datering?
- Welke materiaalcategorieën zijn aanwezig, wat is de vondstdichtheid en hoe is de conserveringstoestand?
- Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzettingen, ...) die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting?
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten?
- Wat is bodemopbouw en -ontwikkeling (met aandacht voor het paleolandschap) ter hoogte van bouwproject?
- Op welke hoogte bevindt zich de natuurlijke bodem?

2 TOPOGRAFISCHE SITUERING

Het onderzoeksgebied is gelegen aan de noordelijke zijde van de Henri van Heurckstraat en bevindt zich in de historische binnenstad van Antwerpen. Het areaal is gesitueerd ten oosten van de Kruidtuin en ten noordwesten van de N1 (figuur 1).

Figuur 1: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2016)

Figuur 2: Digitaal Hoogtemodel met situering van het onderzoeksgebied (Geopunt 2016)

Op basis van het Digitale Hoogtemodel is de ligging van het onderzoeksgebied ter hoogte van de rechteroever van de Schelde en binnen de middeleeuwse stadsomwalling, als D-vormige configuratie geënt op de Schelde, duidelijk zichtbaar (Figuur 2).

Uiteraard is ten gevolge de recente bebouwing de oorspronkelijke topografie niet meer te bepalen de hiermee gepaard gaande bodemingrepen.

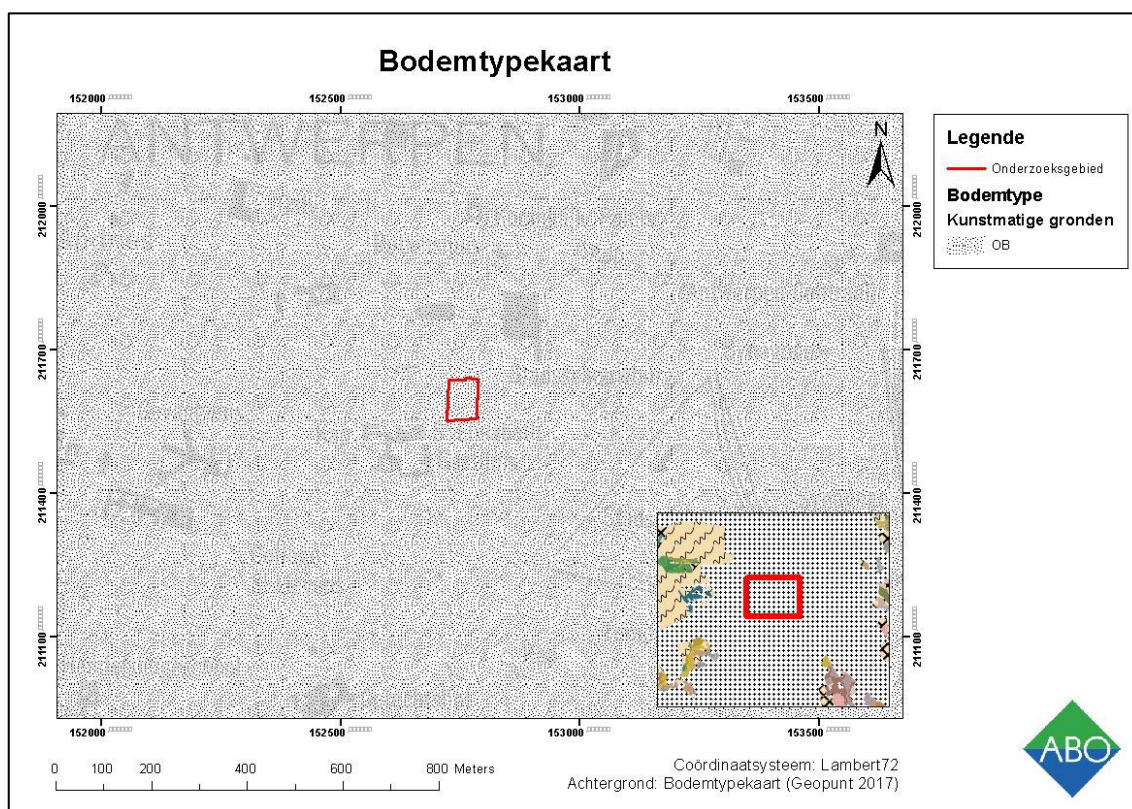

3 BODEMKUNDIGE SITUERING

Het gebied waar de stad Antwerpen zich ontwikkelde, bevindt zich nabij de samenloop van de rivieren Schelde en Schijn. Hoewel beide rivieren doorheen de tijd wijzigingen ondergingen, speelt vooral de Schelde een cruciale rol in de stadsontwikkeling.

Bodemkundig kenmerkt het grondgebied van de stad Antwerpen zich door het voorkomen van diverse bodemtypes, met natte alluviale gronden (Scheldeboorden en -vallei), natte tot droge (soms lemige) zandgronden (al dan niet met het voorkomen van klei) en polders. Hieronder schuilen pleistocene afzettingen. Op vele plaatsen, niet alleen in de bebouwde kernen maar ook in grote delen van de haven en op de linkeroever, is de oorspronkelijke bodemopbouw gewijzigd onder impuls van verstedelijking en industrialisering. In de historische binnenstad vertoont de bodemopbouw eveneens grote verschillen: hoe dichterbij de oude stadskern, hoe omvangrijker en complexer. In en rond de burchtzone bijvoorbeeld reiken de archeologische lagen tot vier meter onder het huidige straatniveau, zelfs na grote saneringswerken in de 19de en 20ste eeuw, waarbij veelal laat- en postmiddeleeuwse strata verdwenen.

3.1 BODEMKUNDIGE KAART

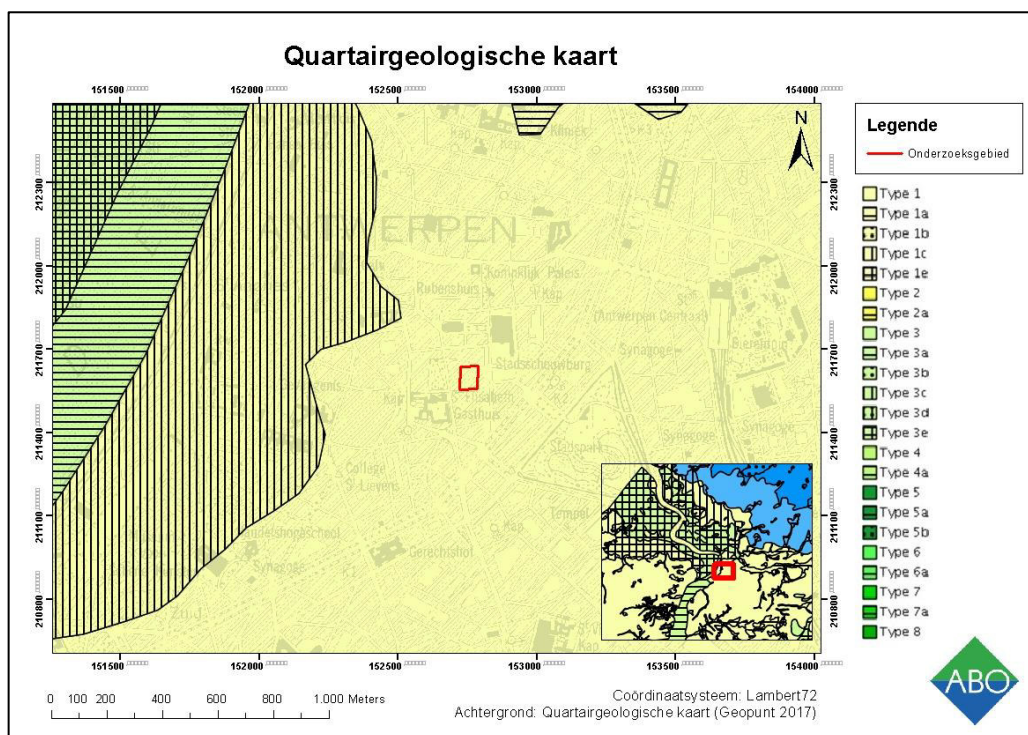

Figuur 3: Bodemkundige kaart met situering van het onderzoeksgebied (DOV 2016)

Op de bodemkundige kaart (figuur 3) is het onderzoeksgebied gekarteerd als bebouwd zone (OB).

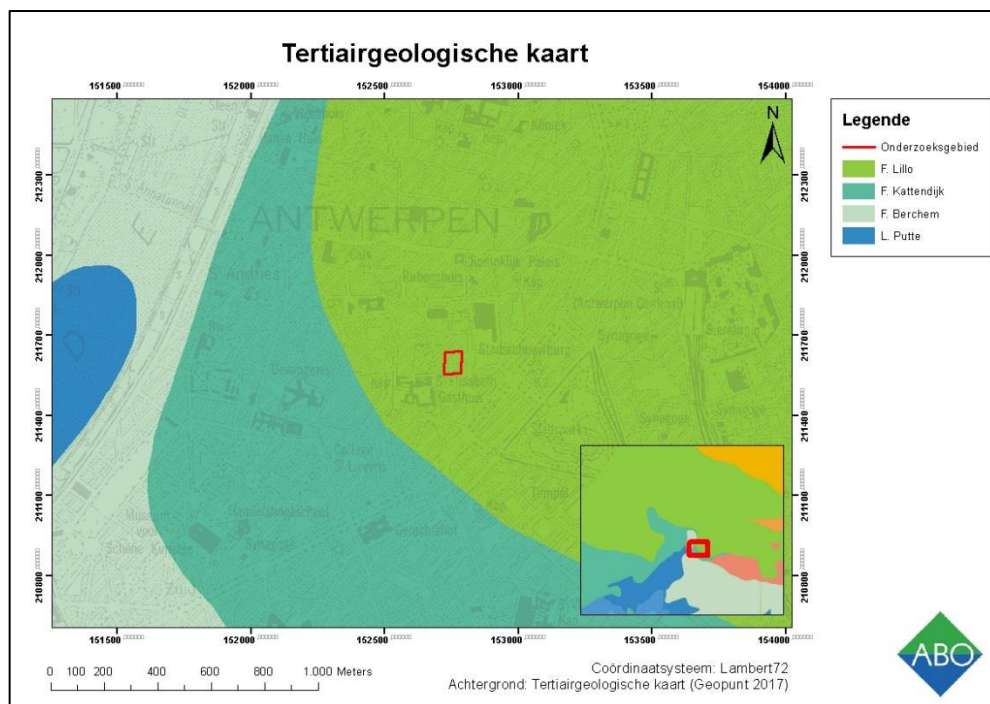
3.2 QUARTAIRGEOLOGISCHE KAART

Figuur 4: Quartairegeologische kaart met situering van het onderzoeksgebied (Geopunt 2016)

Ter hoogte van het projectgebied zijn er geen Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen aanwezig (figuur 4) bovenop de Pleistocene sequentie (1).

3.3 TERTIAIRGEOLOGISCHE KAART

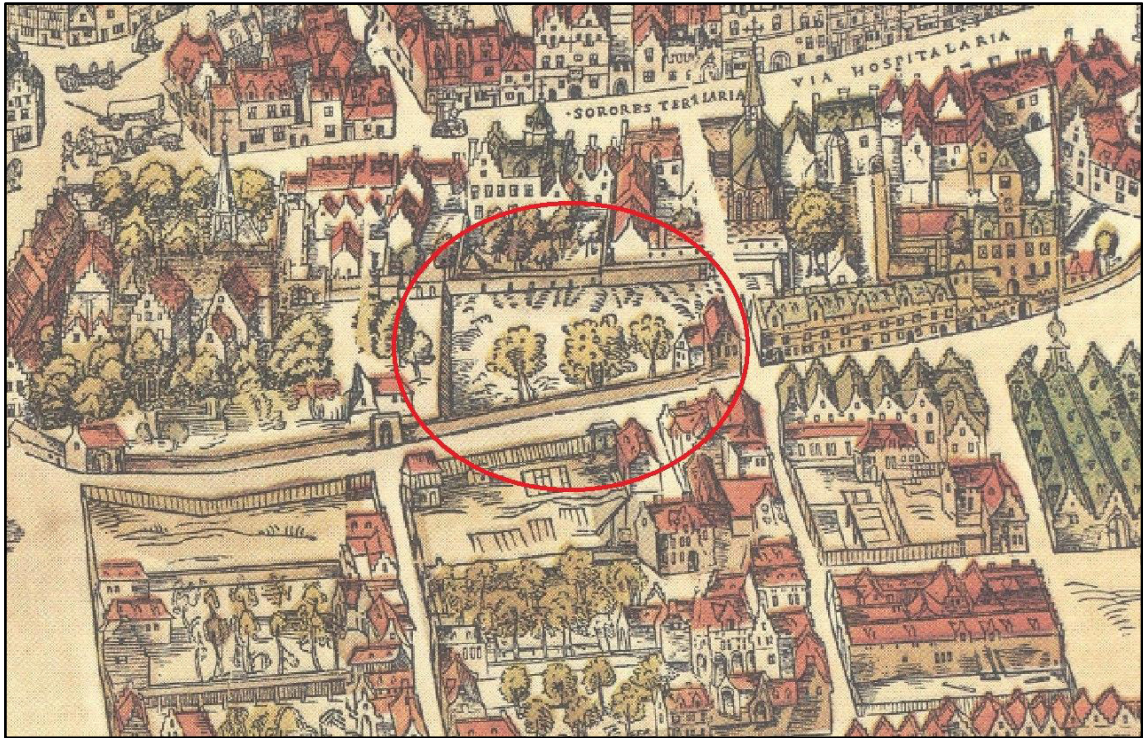
Figuur 5: Tertiairegeologische kaart met situering van het onderzoeksgebied (Geopunt 2016)

Volgens de tertiairgeologische kaart behoort het onderliggende tertiaire substraat tot de Formatie van Lillo. Deze bestaat uit een groen tot grijsbruin fijn zand, weinig glauconiethoudend met de aanwezigheid van schelpen aan de basis (figuur 5).

4 ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

4.1 CARTOGRAFISCHE BRONNEN

4.1.1 KAART VAN VIRGILIUS BONONIENSIS UIT 1565

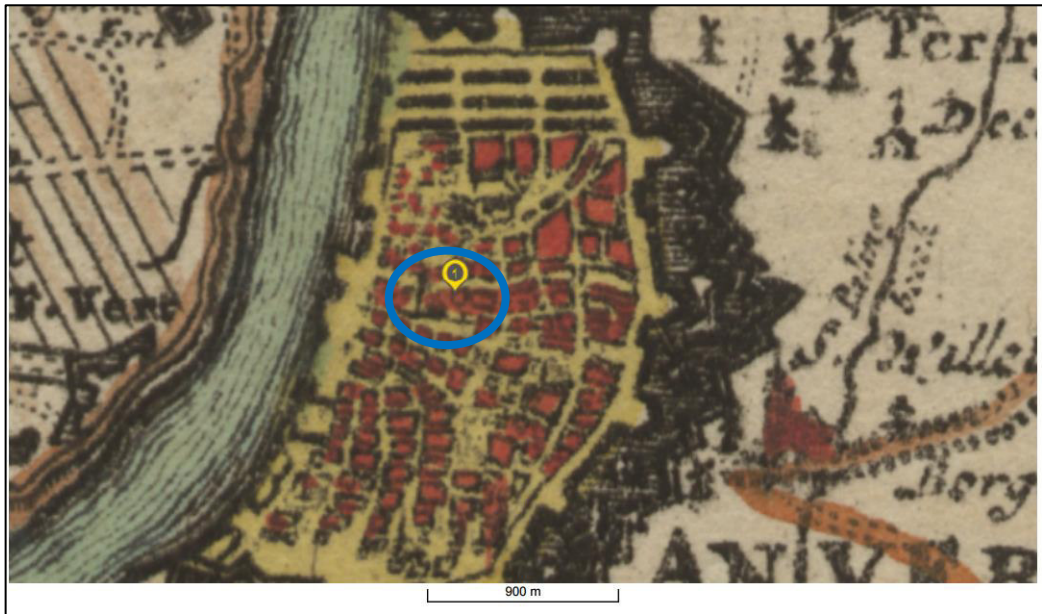

Figuur 6: Uittreksel uit de kaart van Bononiensis 1565 met aanduiding van het onderzoeksgebied (Museum Plantin Moretus)

Op het gedetailleerde stadsplan opgemaakt door Virgilius Bononiensis uit 1565 wordt het onderzoeksgebied weergegeven als een door middel van een omheiningmuur omgeven boomgaard gelegen langs de huidige H. van Heurckstraat. Op de zuidoostelijke hoek van de ommuring wordt een diep woonhuis met zadeldak gericht op de straat weergegeven (figuur 6).

4.1.2 FRICXKAART (1712)

Figuur 7: Fricxkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2015)

De Fricxkaart is te weinig gedetailleerd om een idee te verkrijgen van de toestand van de locatie van het onderzoeksgebied rond 1712. Het onderzoeksgebied is gelegen binnen de historische binnenstad waarvan de contouren bepaald worden door de loop van de Schelde in het westen en de gebastioneerde stadsversterking in het oosten.

4.1.3 FERRARISKAART (CA. 1774-1775)

Figuur 8: Ferrariskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2016)

De Ferrariskaart is weinig gedetailleerd maar geeft ter hoogte van het onderzoeksgebied een gebouwenbestand weer met een achterliggende onbebouwd erf of binnentuin. Ten zuidoosten van het projectgebied wordt de gebastioneerde stadsversterking en de aanwezigheid van halve manen duidelijk weergegeven (figuur 8).

4.1.4 KAART VAN VANDERMAELEN (CA. 1852)

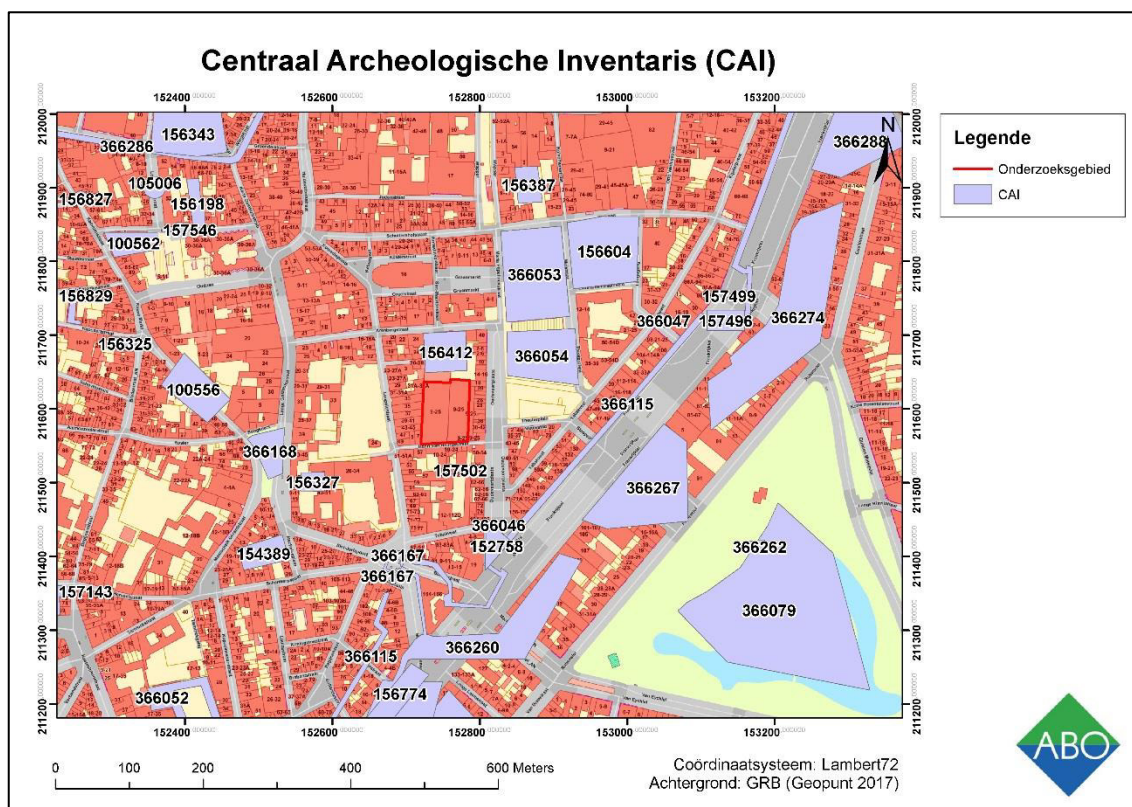

Figuur 9: Kaart van Vandermaelen met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2015)

De kaart Vandermaelen geeft het onderzoeksgebied weer als een dichtbebouwd perceel. Het stratenpatroon is eveneens ongewijzigd ten opzichte van de Ferrariskaart. De Spaanse omwalling is nog steeds zichtbaar zoals op de Ferrariskaart, evenals de 'Jardin Botanique' (figuur 9).

4.2 CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS (CAI)

Figuur 10: CAI

ID	Omschrijving	Datering
152758	Blauwe Toren (vaarweg)	15 ^{de} eeuw
154389	Merovingische munten	7 ^{de} eeuw
156327	Menselijke skeletresten	Ongedateerd
156387	Proefsleuvenonderzoek Rubenshuis	Ongedateerd
156412	Opraving Provinciaal Centrum Arenberg	16 ^{de} eeuw
156604	Klooster van de ongeschoeide Karmelieten	17 ^{de} eeuw
157502	Begravingen	16 ^{de} eeuw
366046	Spaanse stadsomwalling	16 ^{de} eeuw

366053	Spaanse stadsomwalling	16 ^{de} eeuw
366054	Spaanse stadsomwalling	16 ^{de} eeuw
366115	Spaanse stadsomwalling	16 ^{de} eeuw
366167	Spaanse stadsomwalling	16 ^{de} eeuw
366168	Spaanse stadsomwalling	16 ^{de} eeuw
366260	Spaanse stadsomwalling	16 ^{de} eeuw
366267	Spaanse stadsomwalling	16 ^{de} eeuw

o ID 152758

De resten van de Blauwe Toren werden tijdens een opgraving door de stad Antwerpen in 2010 blootgelegd. Hierbij werden aanpassingen uit de 15de eeuw ontdekt voor het binnenleiden van de Herentalse Vaart, evenals een 19de-eeuwse overwelling (Schryvers 2011)

o ID 154389

In 1847 werd bij de afbraak van het Groot Wafelhuis – en de aanleg van de Sint-Joriskerk - een gouden triëns van Theudegisus teruggevonden. Deze munt is te dateren in de 7de eeuw, tijdens de Merovingische periode (Warmenbol 1988).

o ID 156327

Aan het kerkhofje rond de kapel van de ziekenzusters van het ziekenhuis werden tijdens stadsarcheologisch onderzoek meerdere menselijke skeletresten teruggevonden (Oost 1990).

o ID 156387

In de tuin van het Rubenshuis werd een proefsleuf getrokken door de stadsarcheologische dienst van Antwerpen. De resultaten werden niet bekendgemaakt (Veeckman 1992).

o ID 156412

Bij opgravingen aan het Provinciaal Centrum Arenberg (1993) werden bij archeologisch onderzoek door de archeologische dienst van de stad Antwerpen kelders, een waterput en een vermoedelijk afvalput uit de 16de eeuw aangetroffen. Het betreft twee woningen genaamd *De stad van Sevilien* en *De Clavecymbale*. Verder was ook het schuttershof van de Gilde van de Oude Voetboog hier gelegen (Bungeneers 1994).

- ID 156604

Bij een opgraving in 1998 werden bouwkundige resten van het kloostercomplex van de ongeschoeide karmelieten teruggevonden. Verder werden ook resten van een 17de-eeuwse terracottagroep en verschillende afvalcontexten uit de 17de eeuw aangetroffen (Veeckman 1999).

- ID 157502

Bij graafwerken in 2007 werden aan de Tabaksvest twee grote kuilen met tenminste vijftien skeletten per kuil aangetroffen. Deze skeletten zijn mogelijk in verband te brengen met het Elizabethgasthuis. Aangezien de meerderheid van de aangetroffen skeletresten mannen waren, waren deze mogelijk slachtoffers van de Spaanse furie (Minsaer 2008).

- ID 366046 – 366267

Bij opgravingen door de stadsarcheologische dienst van Antwerpen werden delen van de Spaanse stadsomwalling uit de 14de eeuw teruggevonden (Schryvers 2011).

4.3 GESCHIEDENIS VAN HET PROJECTGEBIED BINNEN DE STADSONTWIKKELING VAN ANTWERPEN

4.3.1 PROJECTGEBIED

Het projectgebied toont de eerste sporen van bewoning uit de late middeleeuwen. In deze periode lag het nog buiten de stadsomwalling. De bouw van de zogenaamde Spaanse omwalling op het einde van de 16de eeuw heeft een grote impact op het onderzoeksgebied. Het gebied komt dan namelijk binnen een stedelijk weefsel te liggen. De aangetroffen muurresten en aanlegkuilen dateren ook uit deze periode. Dit wordt eveneens bevestigd door cartografische bronnen.

Voor wat het eigenlijke onderzoeksgebied betreft heeft het terrein sedert 1962 verschillende functies gekend (Technisch verslag Artemis milieu 2012). In 1962 werd een eerste vergunning verleend aan de firma ATM (Antwerpse Taxi Maatschappij) voor de bouw van een garage voor voertuigen en de opslag van 18.000 l petroleumproducten. Enkele jaren nadien, in 1968, werd een uitbreiding verleend voor de exploitatie van een wasinstallatie en de opslag van lichte olie. In 1975 kwam hier ook nog een HS-post bij met transfo. Sindsdien werd er voor het terrein geen vergunning meer verleend. Sinds 1986 heeft het terrein zijn huidige bestemming namelijk een publieke parkeergarage. In de loop der jaren veranderde het terrein verschillende malen van eigenaar.

4.3.2 GESCHIEDENIS ANTWERPEN ALGEMEEN (CF. ONROEREND ERFGOED 2017)

Het Antwerps grondgebied oefende al vanaf de prehistorie een aantrekkingskracht uit op mens en dier. Dit wordt gestaafd door vondsten van lithische artefacten in de burchtzone uit de periode tussen het einde van het paleolithicum en het einde van het neolithicum of de vroege bronstijd, aangevuld met toevalsvondsten aangetroffen ter hoogte van Lillo, het Lefebredok (neolithicum) en het Kattendijkdok (steentijd, bronstijd en ijzertijd). Tal van ijzertijdvondsten doen verspreide bewoning onder het huidige stadscentrum vermoeden.

Sporen en vondsten uit de Gallo-Romeinse periode worden verspreid over de stadskern aangetroffen, met concentraties in en rond de middeleeuwse burcht en een crematiegraf ter hoogte van de Oudaan. Archeologische resten wijzen op het bestaan van een Gallo-Romeinse nederzetting uit de 2de en 3de eeuw, met uitlopers tot in de 4de, mogelijk zelfs 5de eeuw. Ook rond de kernstad en dus buiten de afgebakende zone zijn sporen en vondsten uit de Gallo-Romeinse periode aangetroffen.

Historische bronnen wijzen in de richting van een Merovingische nederzetting in Antwerpen in de 7de eeuw, waarvan de situering, de omvang en het karakter tot dusver onbekend blijven. Uit dezelfde periode dateert een gouden munt met vermelding ANDERPUS, hoewel er twijfel bestaat over zowel de muntvondst als over de identificatie met Antwerpen. In een 8ste-eeuwse bron verschijnt de naam ANDOVERPIS, waarop verscheidene etymologische verklaringen zijn gebaseerd. De naamsverklaringen vanuit het Latijn, Germaans of Keltisch zijn uiteenlopend en verwijzen naar een plek (natuurlijke aanslibbing of antropogene 'werp' (wal of schans) of houden verband met een bevolkingsgroep. De etymologische kwestie omtrent de naam Antwerpen blijft tot op heden voer voor discussie. Op uitzondering van een beperkte hoeveelheid schervenmateriaal werden geen sporen van Merovingische bewoning aangetroffen. Kersteningspogingen van de missionarissen Eligius en Amandus in de 7de eeuw suggereren de aanwezigheid van een nederzetting met enige economische betekenis, terwijl ook de plundering

van Antwerpen door de Noormannen in 836 wijst op een nederzetting van belang. Na deze raid ontstaat in de late 9de eeuw een versterkte handelsnederzetting, die zich in de 10de eeuw sterk ontwikkelt. De burcht vormt de nucleus van waaruit de middeleeuwse stad groeit. De eerste versterking ter hoogte van de middeleeuwse burcht wordt gevormd door een aarden wal met gracht, mogelijk voorafgegaan door een palissade. Binnen de omwalling ontstaat een dichte bebouwing met het karakter van een proto-stedelijke handelsnederzetting. Omstreeks 980 bouwt de Duitse keizer Otto II de handelsnederzetting uit tot het versterkte centrum van een militair grensgebied, in casu het markgraafschap. Mogelijk al in de 11de eeuw wordt de aarden wal omgeven door een imposante stenen burchtmuur. Binnen de ommuurde burcht bevinden zich gebouwen met verschillende functies: een zaalvormig gebouw onder het latere Steen (macht, politiek), de Sint-Walburgakerk (religie) en de Vierschaar (rechtspraak). Verder zijn er duidelijke aanwijzingen voor ambachten zoals de bewerking van gewei, been, hout en (edel)metaal. De materiële cultuur reflecteert handel over middellange tot lange afstand. Antwerpen fungeert vanaf dan volop als handelsknooppunt tussen het hinterland en de overzeese gebieden, met de Werf als aanlegplaats. Al snel gaat de burcht op in het zich verdichtende weefsel van de groeiende middeleeuwse stad. De verdedigingsfunctie van de versterkte burcht wordt overgenomen door de opeenvolgende stadsvesten. Binnen en rond de burcht is de archeologische bodemopbouw zeer complex, met een overwegend goede bewaringstoestand, ook voor bijvoorbeeld organische materialen (houtbouw). Lopend onderzoek tracht inzicht te verwerven in het ontstaan en de evolutie van de vroegmiddeleeuwse (handels)nederzetting tot latere metropool.

Vanaf de eerste uitbreidingen van de burcht tot aan haar aaneengesloten vorm in de 16de eeuw heeft Antwerpen vier min of meer duidelijk af te bakenen groeiprocessen doorgemaakt.

De groeiende agglomeratie zou in de late 11de eeuw omgeven zijn door een watersingel (oppervlakte ca. 20 ha). Opmerkelijk is dat de Onze-Lieve-Vrouwekerk (later kathedraal), die vanaf 1124 de parochiekerk van Antwerpen werd, buiten deze zogenaamde 'ruienstad' ligt. Recent archeologisch onderzoek wijst op de aanwezigheid van 10de-eeuwse bewoning buiten het burchtareaal en de aangrenzende ruienstad, zoals vastgesteld ter hoogte van Klapdorp (lopend onderzoek; publicatie in voorbereiding). Het nieuwe stadskwartier dat zich in de loop van de 12de eeuw ontwikkelde rond de O.L.V.-kerk zou begin 13de eeuw omweld worden met een vestenlijn (oppervlakte 40 ha). Rond ca. 1250 werd een klein gebied ('Dries') ten noorden van de stad aangehecht. De 13de eeuw was een bloeiperiode voor handel en nijverheid, met een groeiende lakennijverheid, haring- en zouthandel. De bevolking steeg voortdurend zodat de omwalde oppervlakte verdrievoudigde. Met de derde stadsvergroting (1295-1314) groeide het stedelijk gebied van ongeveer 46 tot 156 ha. De bevolking nam verder toe tot ca. 20.000 in 1394. In de periode 1314-1410 volgde een vierde stadsuitbreiding in oostelijke richting. Van dan tot het midden van de 16de eeuw bleef de stadsgrens onveranderd. Recent archeologisch onderzoek langs de Tabakvest bracht een segment van de laatmiddeleeuwse versterkingsgordel bij de Blauwe Toren in kaart. Archeologische opgravingen in de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal en in het Sint-Paulusklooster brachten verscheidene middeleeuwse bouwfases van beide relictten aan het licht. De duizenden begravingen leren meer over de toenmalige funeraire gebruiken; fysisch-antropologisch onderzoek op de skeletpopulaties bracht diverse pathologieën in beeld.

Het begin van de 16de eeuw vormde de start van Antwerpen als handelsmetropool. Langs de historische rede verhandelden internationaal actieve koopmanslieden producten van over de hele toenmalig gekende wereld, zoals Engels laken, Duitse metaalproducten en hout, Portugese

specerijen en edele metalen en suiker uit de Nieuwe Wereld. Als gevolg van de urbanisatiegolf die voortvloeide uit de economische hoogconjunctuur en de militaire dreiging uit de Nederlanden werd het plan opgevat de stad te voorzien van een nieuwe, gebastioneerde omwalling. In het noorden werd de stad aanzienlijk uitgebreid met de zogeheten 'Nieuwstad', waarbij de gronden tussen de vroegere stadsgracht, de Rode Poort, het Schijn en de Kattendijk bij de stad gevoegd werden. Door deze vijfde stadsuitbreiding groeide de totale stadsoppervlakte aan tot ca. 260 ha. In 1555 was de nieuwe versterking of Spaanse omwalling klaar. In 1567 werd door Alva de bouw van een citadel ten zuiden van de stad aangevat. De 16de eeuw was sociaal-economisch en cultureel een hoogtepunt voor de stad Antwerpen: Duitse, Italiaanse, Spaanse en Portugese handelaars vestigden zich in de metropool en lieten er hun weelderige stadspalazzi oprichten; ook het nieuwe stadhuis, het Hessen- en het Oosters huis (Hanzahuis) kwamen tot stand. Onder invloed van vastgoedspeculanten, met Gilbert van Schoonbeke als hoofdrolspeler, werden verschillende urbanisatieprojecten gerealiseerd. Met de verwoestende Beeldenstorm, de Spaanse Furie in 1576 en de sluiting van de Schelde in 1584 kwam voor Antwerpen een einde aan de Gouden Eeuw.

De voorbije decennia ging veel archeologische aandacht uit naar de studie van de materiële cultuur in postmiddeleeuws Antwerpen, in het bijzonder de plaatselijke majolica- en glasproductie. Maar ook resten van pottenbakkersnijverheid, beenbewerking, pijpenbakkers, suikerraffinage, leerbewerking enz. werden tijdens archeologisch onderzoek gedocumenteerd. Verspreid over de binnenstad kunnen doorheen de tijd concentraties en verschuivingen van dergelijke ambachten waargenomen worden. Een voorbeeld hiervan zijn de bierbrouwers, die in het midden van de 16de eeuw vanuit de Sint-Andrieswijk richting Nieuwstad verhuizen.

Na de val van Antwerpen in 1585 en de belangrijke daling van het bevolkingsaantal (gekoppeld aan een braindrain naar het Noorden) kent de stad in ruimtelijk opzicht een stilstand van ruim twee eeuwen. De bestaande vestingwerken werden wel onderhouden en er werden ravelijnen en lunetten toegevoegd. Als gevolg van de contrareformatie vestigden zich verschillende nieuwe kloosterorden in Antwerpen die in belangrijke mate het uitzicht van de stad veranderen. Een aantal van die kloosters vormden het onderwerp van archeologisch onderzoek, zoals het Allerheiligenklooster van de Antwerpse augustijnen.

De eerste nieuwe impulsen krijgt de stad in de Franse tijd (1794-1814). Napoleon wil van de stad een belangrijk commercieel en militair bolwerk maken. Aan beide zijden van het Hanzahuis werden twee handelsdokken uitgegraven, het Bonaparte- en het Willemdok. Deze dokken met sluisdeuren dienden ter vervanging van de oudere vlieten, al bleven deze laatste wel in gebruik tot in de late 19de eeuw. Met de aanleg van de dokken kreeg de havenuitbouw een nieuwe impuls, zowel vanuit militair als economisch standpunt. Daarnaast wordt onder Napoleon een nieuwe kaaimuur langs de Schelde opgericht, de Scheldemuren en -torens worden afgebroken. Ten zuiden van de stad bouwt hij ter hoogte van de voormalige Sint-Michielsabdij een arsenaal en een reeks scheepswerven. Een deel van deze scheepswerven werd archeologisch onderzocht.

Onder het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden en na de Belgische omwenteling van 1830 zal het handels- en militaire karakter van de stad nog sterker benadrukt worden. In de jaren 1850 kreeg Antwerpen de functie van 'Nationaal réduit'. Samen met de versterkte steden Namen en Luik moest de stad de ruggengraat vormen van het Belgische verdedigingsstelsel. Vanaf 1858 wordt een nieuwe verdedigingsgordel aangelegd rond de stad, de zogenaamde Brialmontvesting. Deze verdedigingslinie lag ter hoogte van de huidige ring en maakte een verdere expansie van de stad mogelijk. Het gebied binnen de nieuwe omwalling was zesmaal groter dan de oude stad. De

vrijgekomen gronden werden voor bebouwing aanbesteed. De 16de-eeuwse omwalling, die haar militaire functie nu verloren had, was nu een keurslijf geworden voor de groeiende stad en werd vanaf 1864 gesloopt. Op het tracé van de voormalige omwalling worden de boulevards (de leien) en nieuwe bouwblokken aangelegd, volgens het verkavelingsplan van Théodore van Bever (1821-1875). Delen van de Brialmontomwalling werden door archeologische opgravingen gedetailleerd in kaart gebracht. De Brialmontomwalling bevindt zich buiten de afgebakende zone van de historische binnenstad.

Tussen 1817 en 1884 worden de meeste grachten gedempt of overwelfd. De Sint-Jansvliet, Koolvliet, Sint-Pietersvliet en Brouwersvliet worden gedempt en ter vervanging worden drie dokken voor de binnenvaart aangelegd op het Zuid. Verspreid over de binnenstad strekt zich nog steeds een ondergronds netwerk van ruïnen uit. Slechts een deel daarvan is toeristisch ontsloten.

Tussen 1877 en 1885 worden de Scheldekaaien rechtgetrokken. Door deze rechttrekking verdween de uitsprong in de Schelde ter hoogte van de Werf, met inbegrip van het oudste Antwerpse stratentracé en honderden huizen met historische en archeologische waarde. Met deze grootschalige operatie verdween ook de eeuwenoude haveninfrastructuur, wat het uitzicht van de Scheldekaaien op de rechteroever diepgaand veranderde. De ingreep had een drastische impact op de overblijfselen van de oude stadskern. De voormalige Vismarkt werd omgeschapen tot Steenplein, geflankeerd door loodsen en wandelterrassen. Verschillende straten worden verbreed en de rooilijnen aangepast.

Begin 20ste eeuw werd beslist om de Brialmontomwalling af te breken en een nieuwe kringvesting te bouwen, op circa 18 km afstand van het stadscentrum (1906). In 1910 werd begonnen met de afbraak van de Brialmontvesten, in 1960 verdwenen de resterende delen grotendeels onder de aanleg van de E3 autosnelweg. De ontwikkeling van de stad in de 20ste eeuw wordt gekenmerkt door een sterke verdichting van de bewoning en vooral door de gigantische havenuitbreiding ten noorden van de stad.

5 ONDERZOEKSSTRATEGIE

Omwille van het praktische verloop tijdens de sloop van de bestaande gebouwen en het verwijderen van de recente substructuren werd het te evalueren areaal opgedeeld in twee afzonderlijke zones (Werkput 1-2)(figuur 12, bijlage 1)). De oostelijke helft van het onderzoeksgebied bleek reeds volledig en diepgaand verstoord door de aanleg van een parkeergarage in de jaren '60 van vorige eeuw. Dit had tot gevolg dat er binnen het onderzoeksgebied nog slechts in de westelijke helft mogelijke archeologische sporen konden verwacht worden (figuur 11).

Ook het gedeelte tussen beide werkputten in bleek reeds grondig verstoord tengevolge van de plaatsing van de secanswand en het aanleggen van een tijdelijke kuil voor het opvangen van het cementslib in functie van de secanswand.

Figuur 11: Toestand van het terrein tijdens de sloop van bestaande gebouwen (2016)

Het vlak van elke werkput werd aangelegd met een 21tons graafmachine met een dieplepelbak met een breedte van 1,80m onder permanente begeleiding van de verantwoordelijke archeoloog.

De registratie en rapportage werd uitgevoerd conform de bijzondere voorwaarden.

Voor wat betreft de registratie van de aangetroffen sporen, kregen deze een individueel doorlopend spoornummer, werden manueel opgeschoond, digitaal gefotografeerd (voorzien van een fotobord met aanduiding van de projectcode, werkputnummer, spoornummer, fotonummer, enz., schaallat en noordpijl), digitaal tweedimensionaal in het vlak ingemeten en beschreven in een hiervoor aangepast spoorformulier. Alle relevante bodemkundige en archeologische profielen werden opgeschoond, digitaal gefotografeerd, analoog ingetekend op schaal 1/10 of

1/20 en in detail beschreven. Alle aangetroffen mobiele archaeologica die tijdens het onderzoek aan het licht kwamen, werden onmiddellijk ingezameld en ingepakt, voorzien van een identificatielabel met daarop de vereiste identificatiegegevens zoals de code van de site, werkputnummer, spoornummer, laagnummer, aard, ...

Na het terreinwerk werden alle vondsten gereinigd, in detail beschreven in een hiervoor aangepast vondstenformulier, gefotografeerd en voorzien van een inventarisnummer.

6 RESULTATEN WERKPUT 1

6.1 AFBAKENING EN AANLEG VLAK

Omwille van de recente bodemingrepen in functie van de inplanting van de parkeergarage in de jaren '60 van vorige eeuw bleek het aanwezige bodemarchief zeer sterk verstoord.

WP1 werd aangelegd in het noordelijke gedeelte van het onderzoeksgebied en heeft een lengte van ca. 50m en een breedte van ca. 9m (figuur 12-14, 16-17). In eerste instantie werd ter hoogte van de westzijde van het terrein een werkput aangelegd met een lengte van ca. 50m en een breedte van ca. 4m aangelegd tot op het eerste archeologische niveau. Van deze werkput werd het volledige oostprofiel geregistreerd (cf. hfst. 6.2; figuur 19).

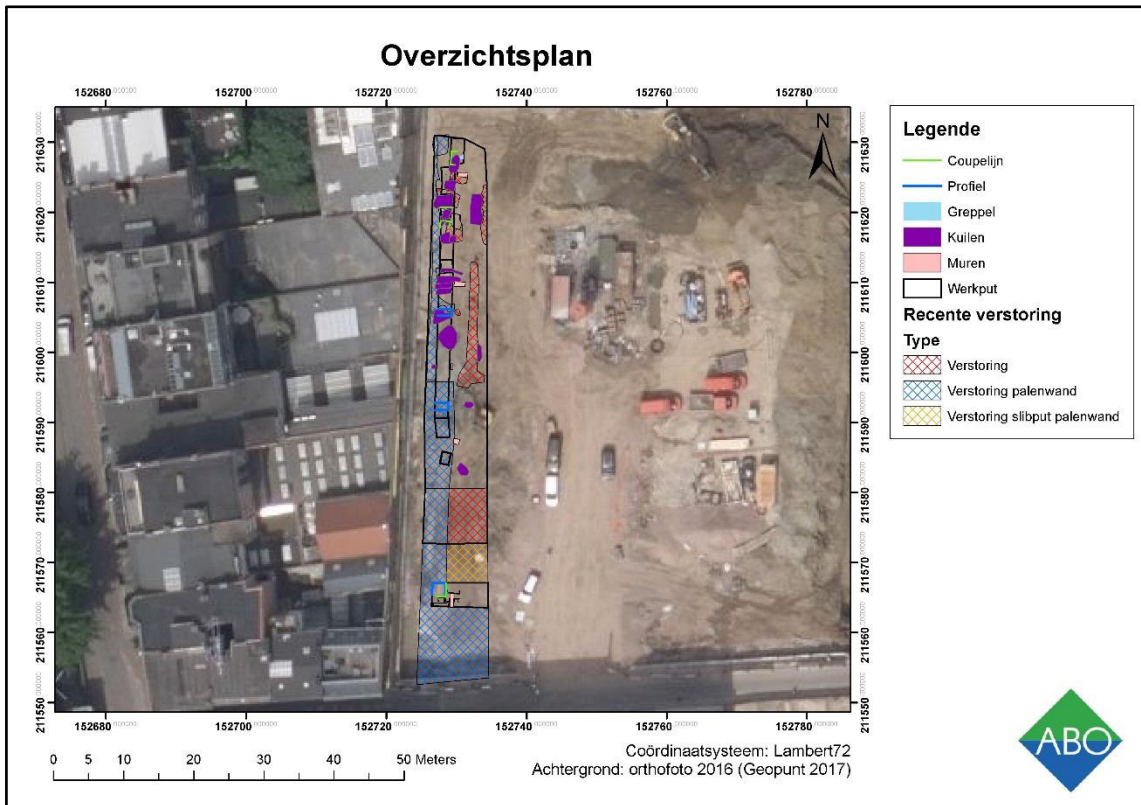
De westelijke zijde bleek over de volledige lengte verstoord door de aangelegde fundering van de westelijk gelegen gebouwen ter hoogte van de rooilijn. Na registratie van de sporen en het profiel werd de werkput verdiept en het langse profiel verder geregistreerd. Na registratie van de archeologische sporen en het oostprofiel werd de werkput verbreed in oostelijke richting tot op het eerste archeologische niveau en een breedte van ca. 9m. Het areaal onmiddellijk ten oosten van Werkput 1 bleek reeds volledig verstoord door de voormalige parkeergarage.

In WP 1, werden in vlak 1, in het totaal slechts 26 archeologische sporen en structuren geregistreerd (figuur . De westelijke rand van de werkput bleek nagenoeg over de volledige lengte van de werkput diepgaand verstoord door de aanleg van de funderingen van de recente bebouwing onmiddellijk ten westen van het projectgebied. De aangetroffen sporen en structuren bleken reeds grondig aangetast door de inplanting van infrastructuur in vorige eeuw.

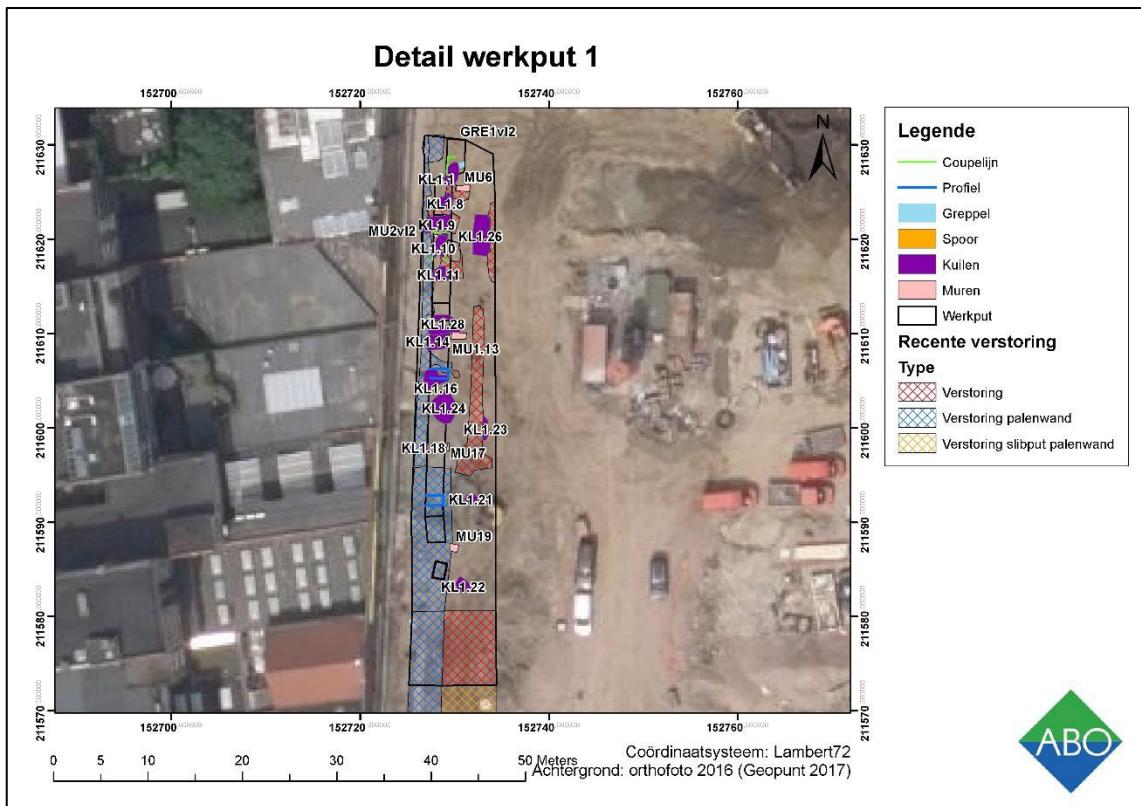
De overgrote meerderheid van de aangetroffen sporen kunnen in verband gebracht worden met uitbraak van funderingsmuren en puinkuilen in de ophogingspakketten (spoor 1.1-1.4, 1.7-1.12, 1.14-1.16, 1.18, 1.20, 1.21-1.26). De overige sporen betreffen restanten van funderingsmuren in baksteen (spoor 1.6, 1.13 en 1.19). Spoor 1.17 en 1.19 betreffen recente structuren en behoren wellicht tot dezelfde constructie (cf. hfst. 6.3).

Vlak 2 hebben we niet in de volledige breedte kunnen blootleggen, aangezien we al in vlak 1 op -1,40mMV stonden (ca. 6m breedte). We hebben dan een sleuf van ca. 3m breed aangelegd in vlak 1 om veilig te kunnen werken. Hier zaten we al op -2,5mMV (figuur 15 en 18) . In het vlak zijn bijna geen nieuwe sporen aan het licht gekomen.

Figuur 12: WP 1 en 2 met aangrenzende verstoorte zones door plaatsen van de secanswand

Figuur 13: Algemeen grondplan van WP 1 en 2 eerste archeologische niveau

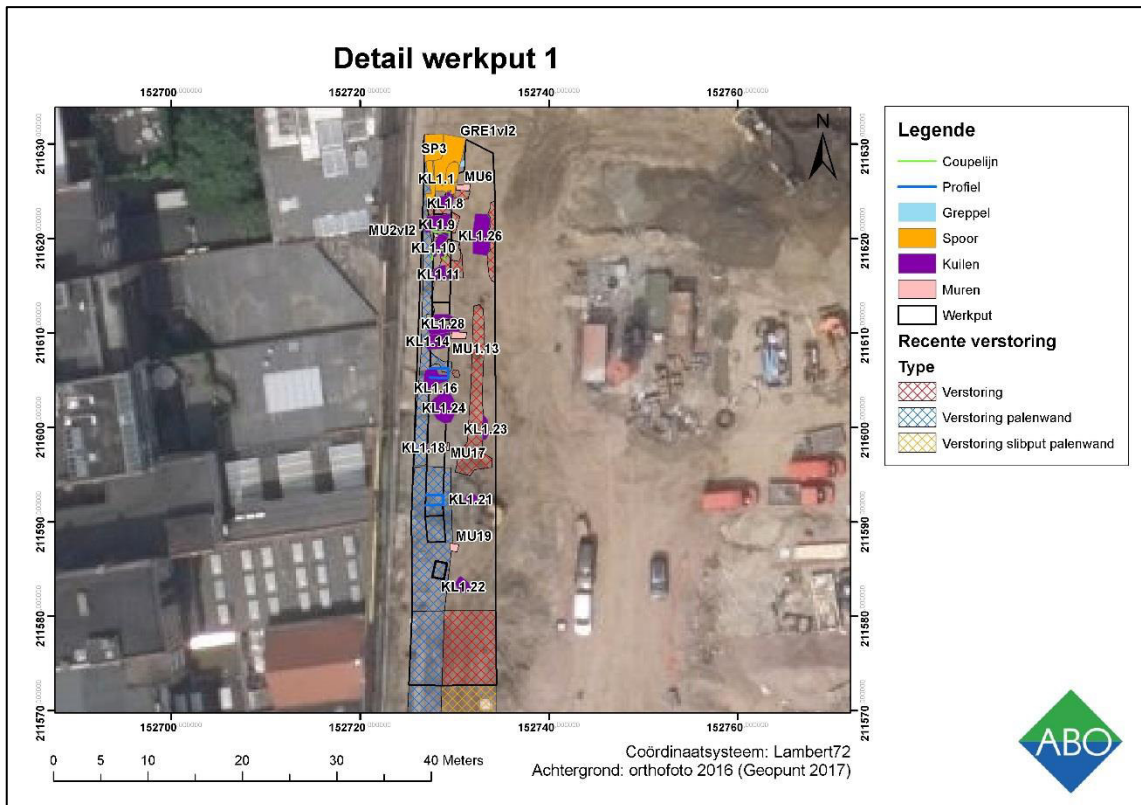
Figuur 14: Algemeen zicht op het eerste archeologische niveau van WP 1 vanuit het zuiden

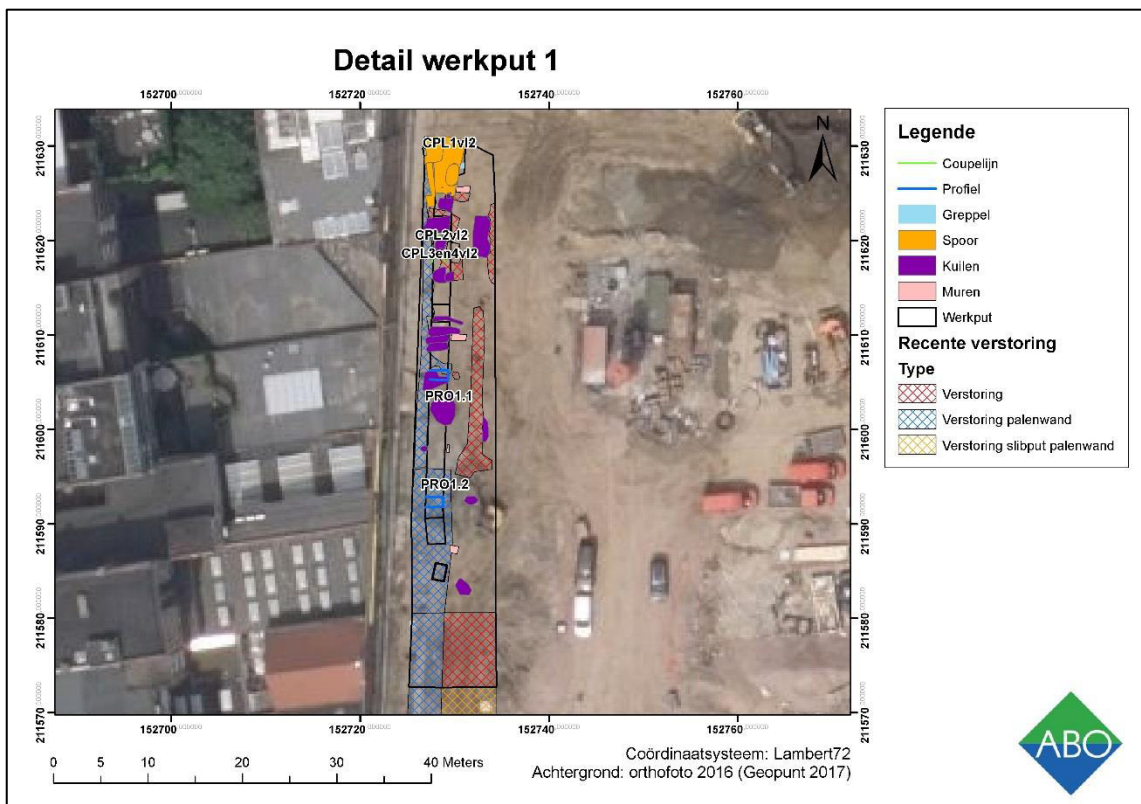

Figuur 15: Overzichtsfoto val WP 1, twee archeologische niveaus (vlak 2), op voorgrond vervuilde bodem

Figuur 16: Algemeen grondplan van vlak 1 van WP 1 met aanduiding van de sporen 1 tem 26

Figuur 17: algemeen grondplan van vlak 1 met aanduiding van coupelijlijnen en profielen

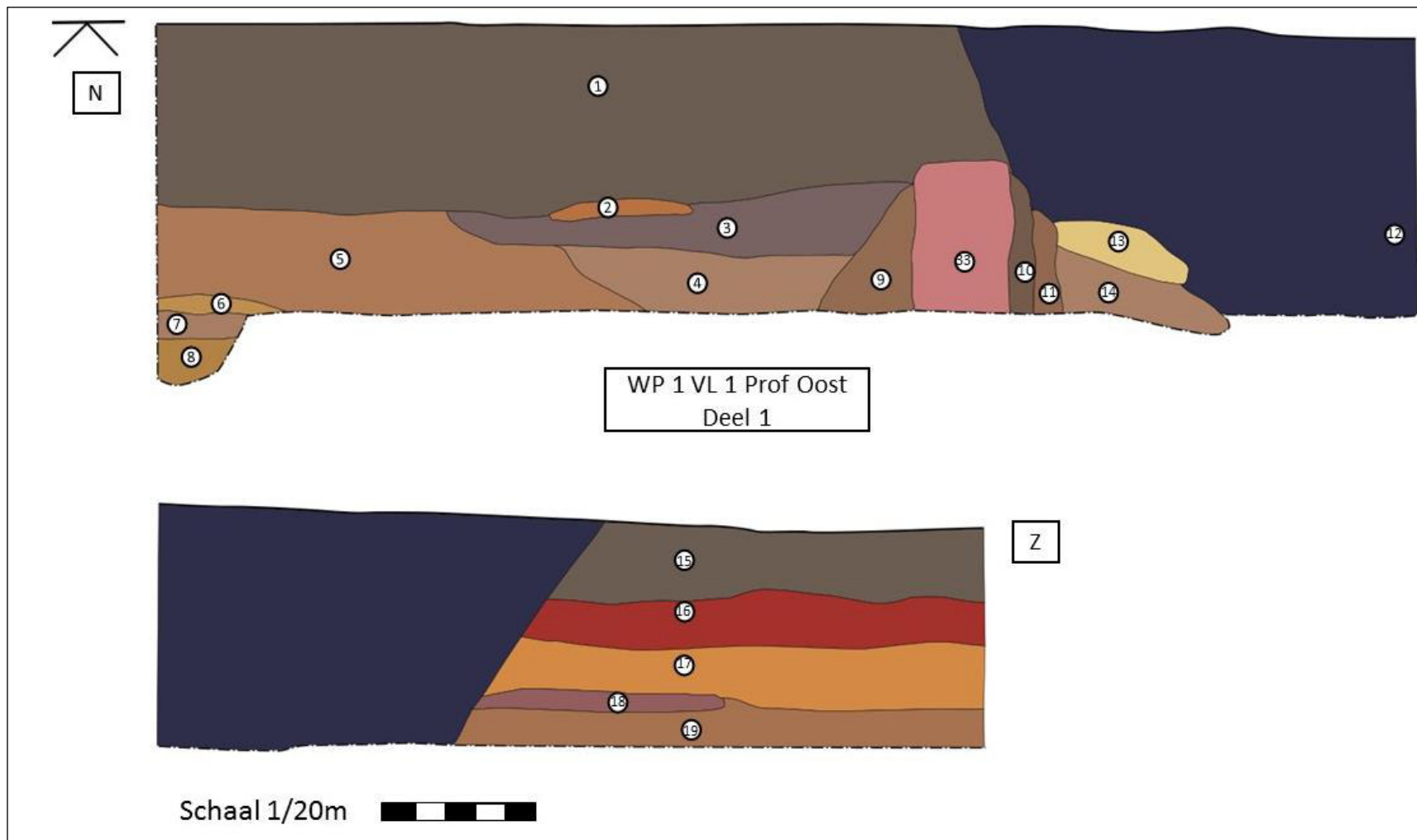

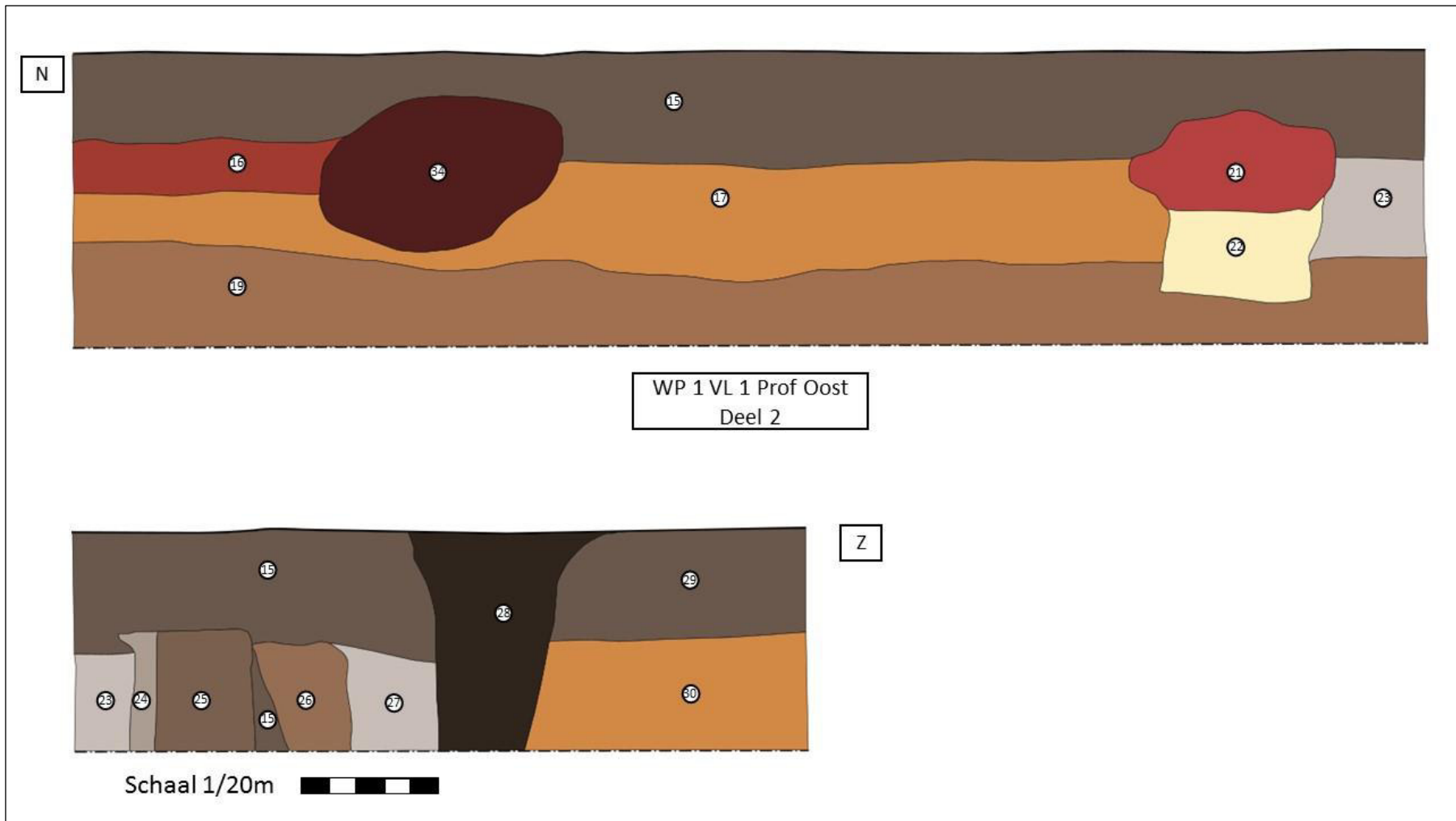
Figuur 18: : algemeen grondplan van vlak 2 en 3

6.2 STRATIGRAFIE

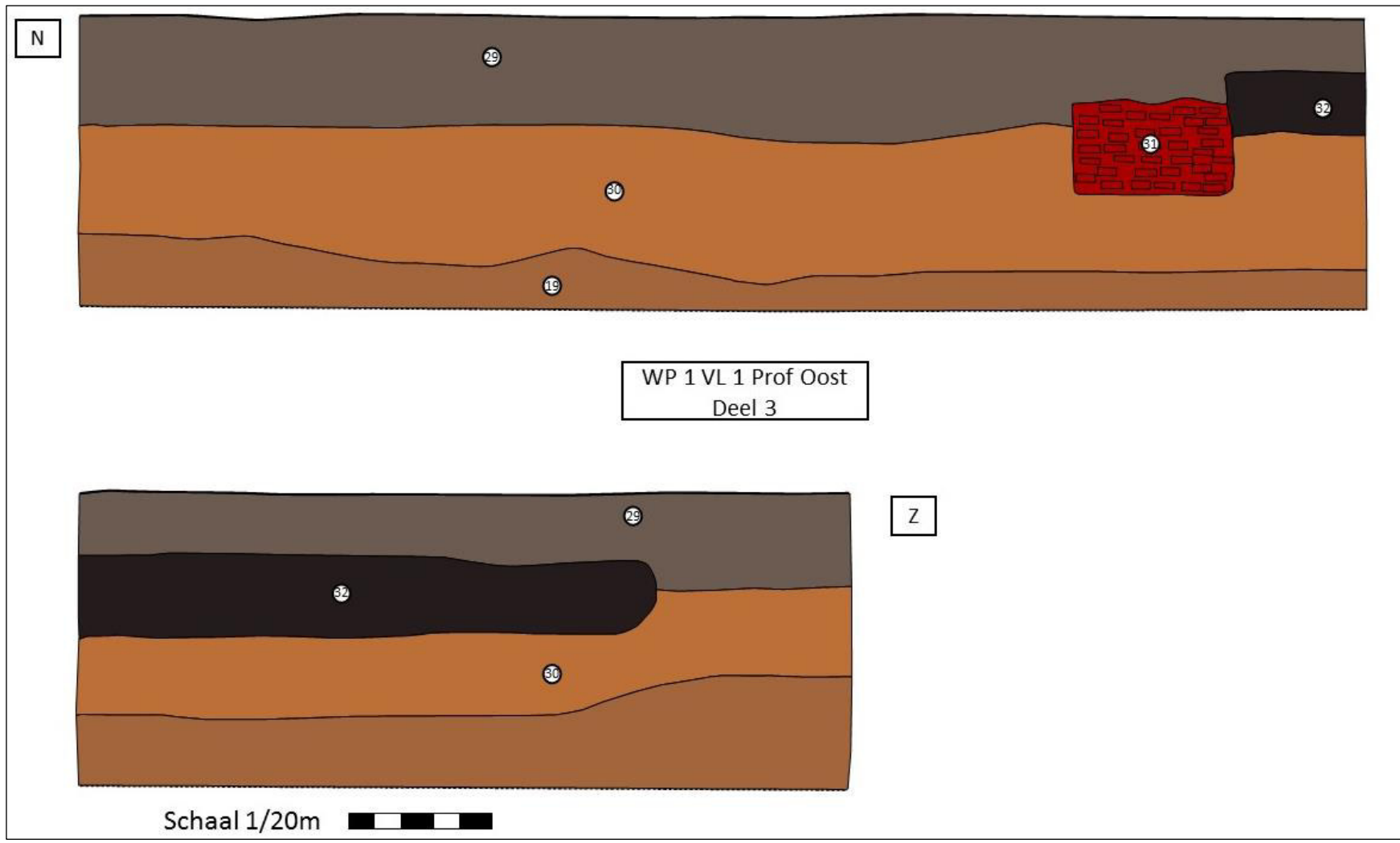
6.2.1 OOSTPROFIEL VLAK 1

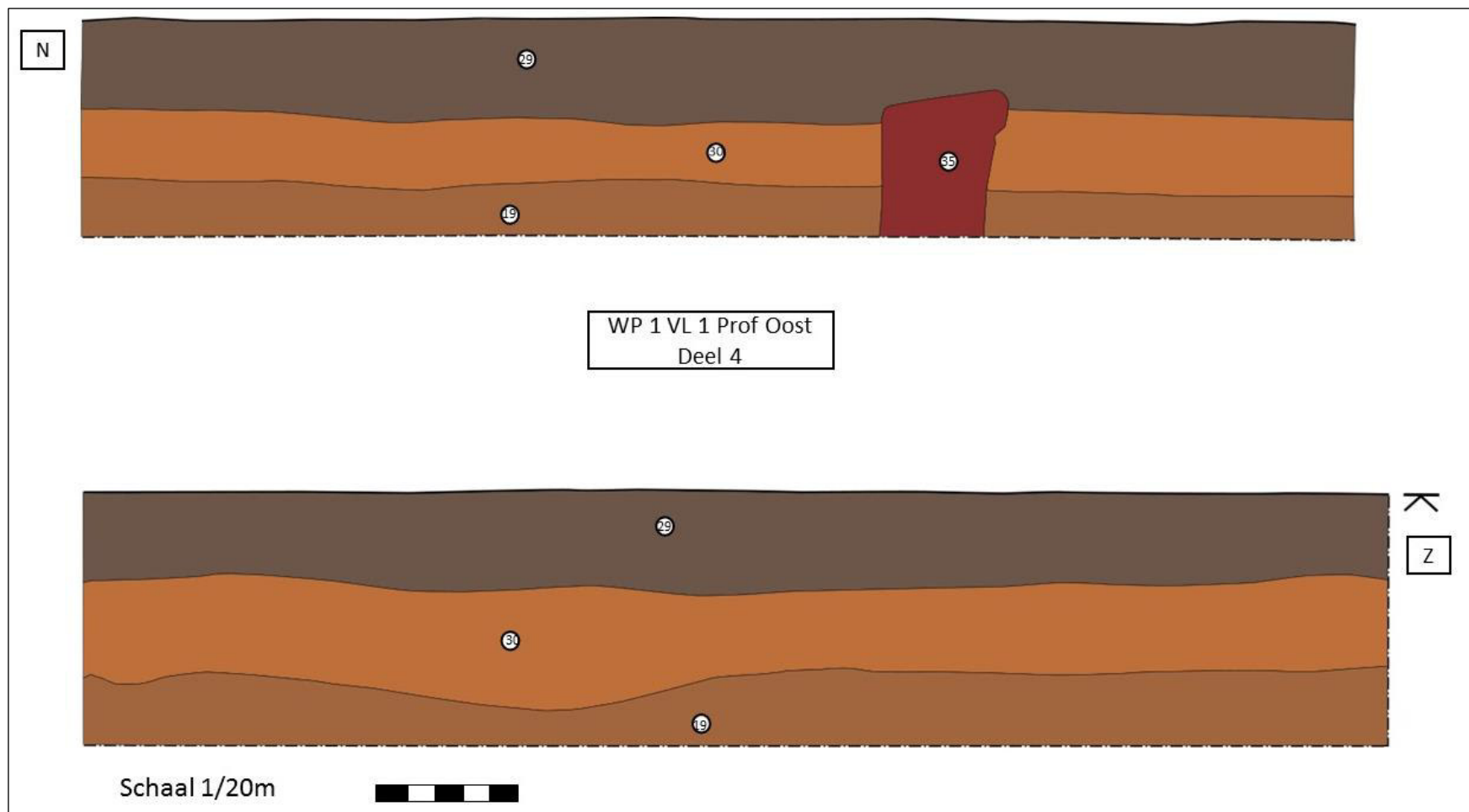
Het oostprofiel bleek het enige onbeschadigde profiel te zijn, aangezien het volledige westprofiel reeds was verstoord door de aanleg van de secans palenwand en de kelder van het naburige perceel (figuur 19).

Figuur 19: Vlak 1 Volledige oostprofiel van werkput 1

- o Beschrijving oostprofiel vlak 1, werkput 1:
  - 1) DGr, Zw, Bouwpuin (BS, beton, soil mix)
  - 2) Beige, Br, mortel vermengd met BS
  - 3) DGR, band, veel HK, mortel, homogeen
  - 4) Gr, BR, laag, zandig, nivelleringslaag?, heterogeen, veel HK, AW, BS, Nat steen, mortel
  - 5) =4 maar minder zandig, minder inclusies
  - 6) GR, BR, Geel, BS, HK, Schelp, heterogeen
  - 7) Gr, Br, zandleem, HK, BS, homogeen
  - 8) Br, Beige, zand beetje klei, moederbodem?
  - 9) Aanlegkuil, SP1.6, heterogeen, GR, BR, en mortel
  - 10) =9 maar donkerder, meer klei, meer HK
  - 11) =9 maar bruiner, minder HK
  - =SP 1.9 recente verstoring, blauw/zwart, recent bouwafval, doorsnijdt vlak 1
  - 12) Geel, Br, zandige mortellaag, AW, weinig HK, heterogeen
  - 13) =4 maar geen natuursteen en geen glas
  - 14) =1
  - 15) Laag BS, mortel afval laag, lesteen
  - 16) Br, Geel, laag, homogeen, veel BS spikkels, zand en mortel
  - 17) Laag met veel HK, en rode scherven: bemonsterd → pottenbakkers of huishoudelijk afval is bemonsterd
  - 18) Gr, Br, zanderig, HK en BS spikkels, homogeen
  - 19) Restanten van muur, roodbruin BS met grove kalkmortel, leem = SP 1.20
  - 20) Uitbraakspoor van SP 1.20 (muur) zand vermengd met kalkmortel, geelbruin en weinig BS,
  - 21) Gr, laag, homogeen, zand vermengd met weinig mortelbrokken, HK, BS, AW
  - 22) GR band, heterogeen, naast muur SP 1.13, met mortel is aanlegkuil
  - 23) = SP 1.3
  - 24) =SP 1.25
  - 25) =23
  - 26) industrieel sterk verstoring, ZW, GR, puin vermengt met grijs zand
  - 27) =15
  - 28) =17
  - 29) 19de eeuwse muur met rode BS (18x 11x 6 cm), poer? , cementmortel met grove brokken
HK
  - 30) ZW tot Gr Br homogenen laag in verlengde van SP 1.17, weinig HK, en BS
  - 31) = SP 1.6
  - 32) Vermengde laag met veel HK, BS, vervuild ruimte verstoring

6.2.2 OOSTPROFIEL VLAK 2

Het onderliggende tertiaire substraat behorende tot de Formatie van Lillo wordt gekenmerkt door een compact gereduceerde groen tot grijsbruin zandig materiaal met een fijne textuur en bevindt zich gemiddeld op een diepte van ca. 2,50m onder het huidige maaiveld.

Plaatselijk bleef een restant van een donkerbruin gehomogeniseerd pakket bewaard met een dikte van maximaal ca. 0,35m en een duidelijke scherp afgelijnde horizontale ondergrens op de overgang naar de natuurlijke C-horizon. Deze kan ongetwijfeld als een antropogene bewerkingslaag geïnterpreteerd worden (Ap-horizont), waardoor de originele bodemopbouw (B-horizont) reeds verstoord en gehomogeniseerd werd.

Op dit pakket rust een donkergrijs heterogeen zandig steriel pakket met een dikte van gemiddeld 0,40m en kan zonder twijfel als ophogingspakket/nivelleringslaag geïnterpreteerd worden.

Het bovenste pakket met een dikte van ca. 2m wordt gekenmerkt door een opeenvolging van minstens 3 heterogene puinlagen en werd over de volledige oppervlakte van Werkput 1 waargenomen (zie oostprofiel in Bijlage 4).

Figuur 20: Oostprofiel in WP 1

Slechts op één locatie binnen de werkput, meer bepaald in het uiterst noordelijke deel, bleef een beperkt gedeelte van de originele bodemopbouw bewaard en kenmerkt zich door de aanwezigheid van een Bt-horizont. Deze kenmerkt zich door een donkerbruine compacte met kleimineralen aangereikte inspoelingshorizont (klei-aanrijkingshorizont; Dondeyne e;a. 2015, p. 8).

Figuur 21: Plaatselijk bewaarde Bt-horizont in WP 1

6.3 ASSESSMENT VAN SPOREN

6.3.1 KUIL SPOOR 1.2

Tijdens de aanleg van vlak 1 in werkput 1, kwam er een halfcirkelvormige kuil aan het licht. Deze bevond zich deel in de sleufwand en was reeds voor de helft verstoord door de aanleg van de palenwand (figuur 22-24).

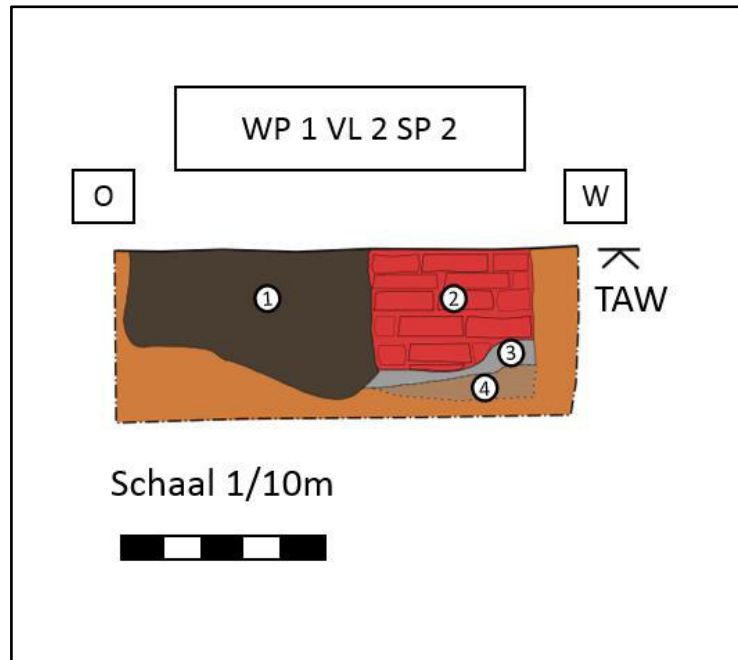

Figuur 22: vlakfoto kuil spoor 1.2

Figuur 23: foto coupe spoor 1.2, vlak 2 met restant van muur

Figuur 24: Coupe spoor 2

- o Beschrijving profiel spoor 1.2 (Wp1, vlak 1)
  1. Zwart grijs met beige, zanderig, houtskool, baksteen en mortel (zand en kalk)
  2. Muur spoor 1.2, 18x11x5,5cm, roodbruin, cementmortel
  3. Vleiklaag, grijs
  4. Bruin, zandleem, organische inclusies

6.3.2 KUILEN SPOOR 1.3 EN 1.4

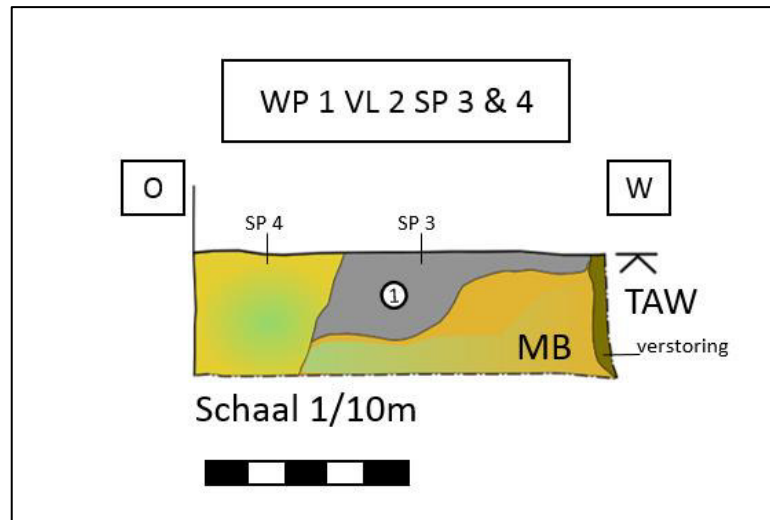
Spoor 3 en 4 zijn twee kuilen en zijn op basis van de textuur het gevolg van recente bodemingrepen (figuur 26).

Figuur 25: locatie kuil spoor 3 en 4 (duidelijk zichtbaar in vlak 2)

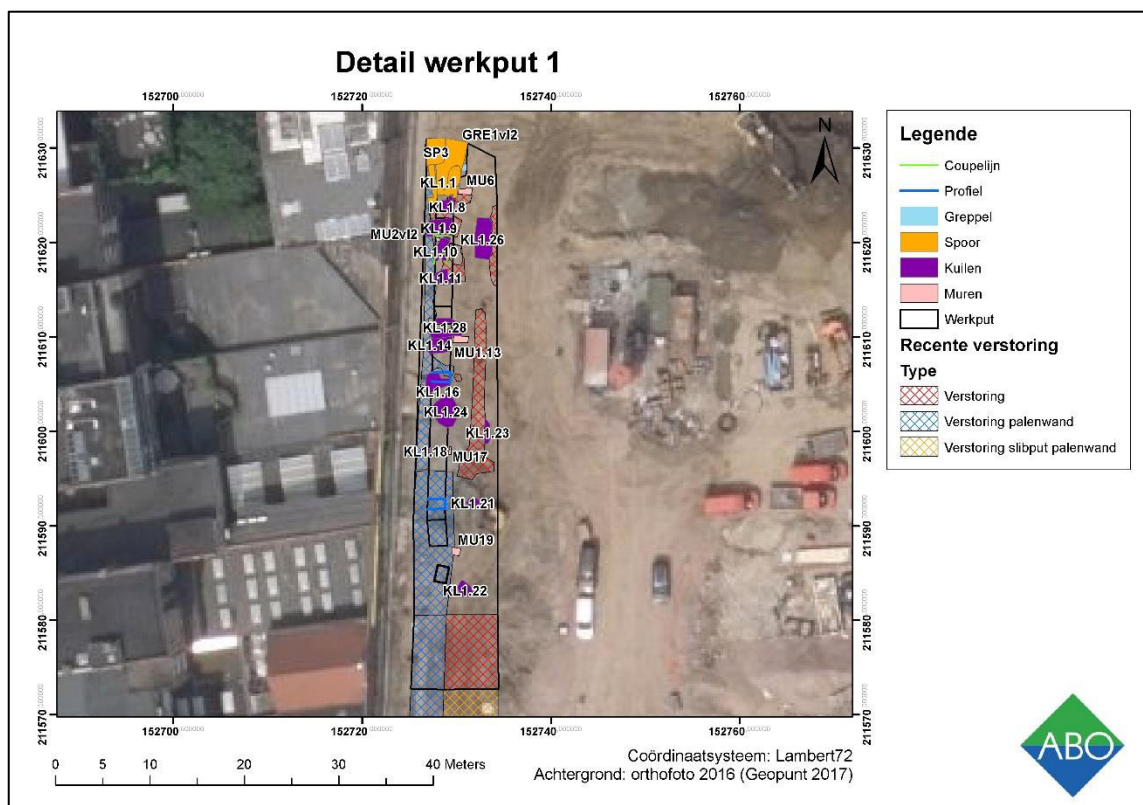
Figuur 26: vlakfoto spoor 3 en 4

Figuur 27: Coupetekening spoor 3 en 4

- o Beschrijving spoor 3 en 4
  - 1) Spoor 4. Mogelijk historische verstoring, botmateriaal (dierlijk)
  - 2) Spoor 3. Laag 1. Donkergrijs, vulling, zand, kuil, met weinig houtskool en baksteenspikkels

6.3.3 MUUR SPOOR 1.6

Figuur 28: werkput 1 met aanduiding van sporen in vlak 1, spoor 1.6 is aangeduid als Mu 1.6

In het uiterste noordelijke deel van de werkput werd een gedeelte van een oost-west verlopende bakstenen muurstructuur geregistreerd met een bewaarde lengte van ca. 1m en een breedte van

maximaal 0,63m (spoor 1.6). De structuur is opgetrokken uit fragmenten van bakstenen van ca. 22x12x5-6cm en een gele tot beigewitte kalkmortel in een onregelmatig verband. Ter hoogte van de zuidoostelijke hoek is aan weerszijden een duidelijke dagkant met binnenslag zichtbaar, wat wijst op de aanwezigheid van een deur. Tijdens het couperen kwam de aanlegkuil aan het licht, gekarakteriseerd als een grijsbeige gespikkelde laag met veel baksteen en mortelinclusies (figuur 29-31)

Het verdere westelijke verloop kon slechts deels in het vlak als een uitbraakspoor gevolgd worden.

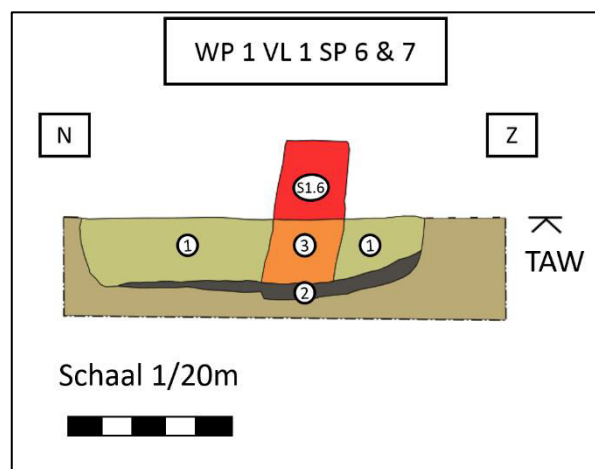
Op basis van het vastgestelde baksteenformaat kan de bakstenen structuur in de 15de – 16de eeuw of jonger (herbruik) gesitueerd worden.

Figuur 29: Bakstenen muur spoor 1.6 met dagkant en slag

Figuur 30: coupe spoor 1.6-1.7

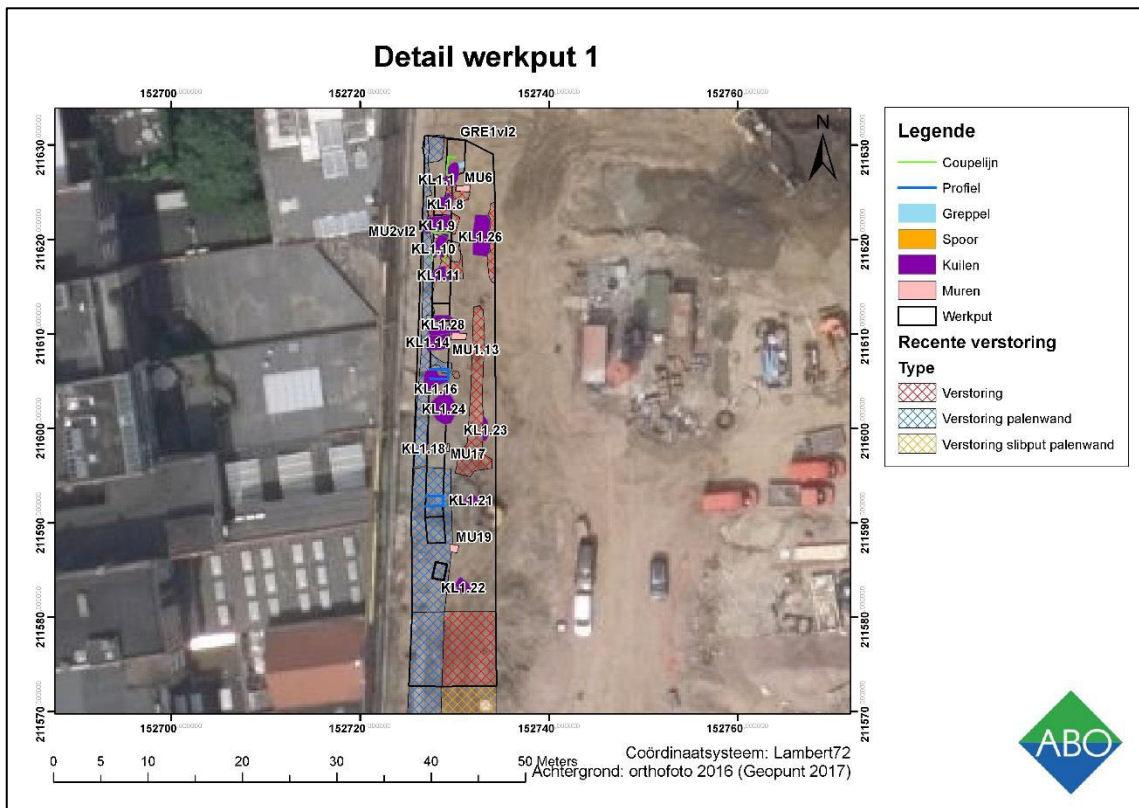
Figuur 31: Tekening coupe spoor 1.6-1.7

o Beschrijving coupe spoor 1.6-1.7 (figuur 30-31):

- 3) Aanlegkuil spoor 1.7 van spoor 1.6 (muur), grijsbeige gespikkeld met veel baksteen en mortelinclusies
- 4) Zwartgrijs met beige, zandige laag, weinig houtskool, baksteen en keramiek (1 fragment)
- 5) Funderingsmuur bestaande uit 4 lagen regelmatig gevoegde baksteen (baksteen: roodbruin, afmeting: 22x12x6,5cm) met mortelbrokken en een weinig zand, veel houtskool

6.3.4 SPOOR 1.13-1.15, 1.20, 1.28

Figuur 32:werkput 1 met aanduiding van sporen in vlak 1, spoor 1.14

Muur spoor 1.13 en het uitbraakspoor ervan (spoor 14) betreft een gedeelte van een oost-west verlopende bakstenen structuur opgetrokken in een donkerrode baksteen met een onregelmatig verband in een beige tot okergele kalkmortel. In het vlak werd duidelijk dat de structuur een met puin opgevulde kuil doorsneed. Het metselwerk vertoont een onregelmatig metselverband. De muur is opgetrokken uit fragmenten van gerecupereerde bakstenen van 22x12x6cm. Ter hoogte van de zuidoostelijke zijde vertoont de constructie een duidelijke overgang van het meer verzorgde opgaande muurwerk naar de onregelmatig opgetrokken fundering (figuur 33-34).

Figuur 33: Bakstenen muur spoor 1.13 gezien vanuit het zuidoosten

Om de aanlegdiepte van de structuur te bepalen werd ter hoogte van de oostelijke en westelijke zijde een doorsnede uitgevoerd (figuur 35-36). Hieruit bleek duidelijk dat de fundering van de poer aangelegd werd op een losse puinfundering bestaande uit gerecupereerd afbraakmateriaal zoals baksteen- en natuursteenfragmenten aangelegd in een funderingssleuf (Prof N-Z, laag 6 tem 8). Dit puinpakket (laag 6) rust op een stabilisatielaag bestaande uit zand vermengd met kalkmortel en licht baksteenpuin (laag 7), aangelegd op een laag met zand vermengd met kalkmortel, dat onmiddellijk werd aangelegd op de natuurlijke C-horizont (laag 8).

Uit de doorsnede (figuur 35-36) bleek ook duidelijk dat de funderingssleuf werd aangelegd door de opvulling van een kuil met trogvormig profiel (Prof N-Z, laag 1 tem 6). Deze kuil werd in een daaropvolgende fase opnieuw doorsneden door een tweede kuil met een komvormig profiel (Prof N-Z, laag 9 tem 12).

Figuur 34: Uitbraakspoor van muur 1.14

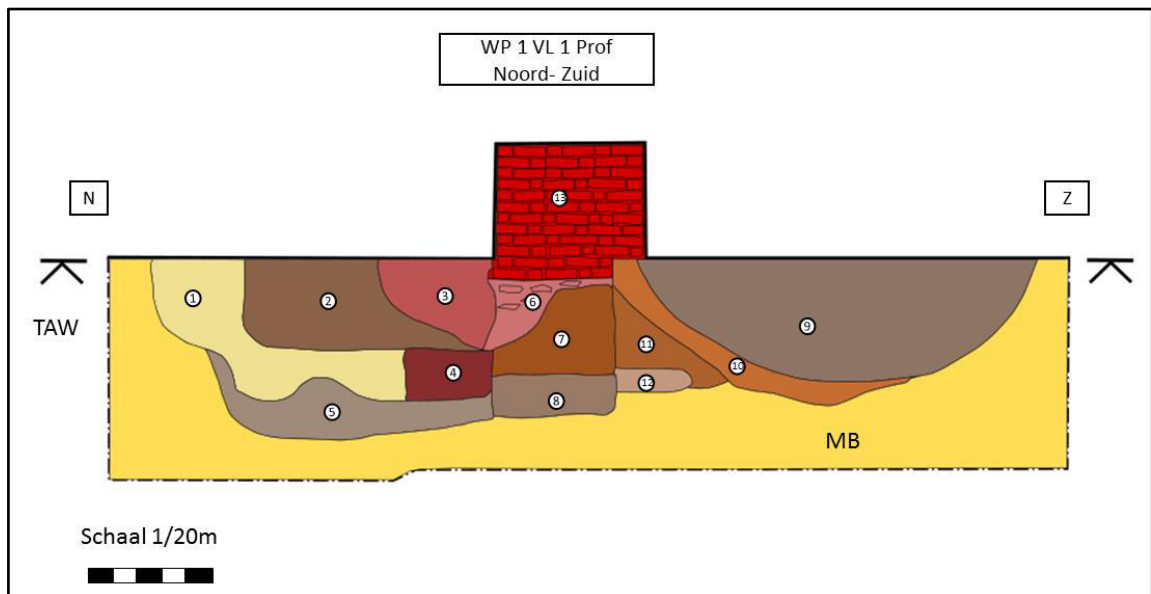
Mogelijk kunnen de kuilen in verband gebracht worden met extractie van vb. leem of zand.

Omwille van de onstabiele ondergrond van de puinopvulling werd de funderingssleuf dan ook genoodzaakt aangelegd doorheen de puinopvulling tot op de stabiele natuurlijke bodem.

Figuur 35: coupe spoor 1.13-15, 1.28

Figuur 36: Coupetekening spoor 1.13-15, 1.120, 1.28

o Beschrijving coupe spoor 1.13-1.14, 1.20, 1.28

1. Donkergrijs, heterogeen, brokkelig, veel baksteenfragmenten, mortelspikkels
2. Donkerbruin, homogeen, brokkelig, veel baksteenfragmenten, houtskool, aardewerk, (SP 1.20)

3. = SP 1.28, donkergrijs zandig, baksteenfragmenten, houtskool, aardewerk, aanlegkuil wand, mortel met kalk
4. Idem 3, met veel houtskool
5. Donkergrijs, homogeen, zandig, veel houtskool, baksteenfragmenten,
6. Fundering SP 1.13, onregelmatig verband, mortelbrokken, onregelmatig baksteen en natuursteen
7. Grijs- bruingrijs, homogeen, zandig, mortel, houtskool, baksteeninclusies
8. Grijs, zandig, vermengd met grove brokken kalkmortel
9. = SP 1.15, donkergrijs, kuil met veel baksteenfragmenten, houtskoolspikkels, aardewerk
10. = SP 1.14, uitbraakspoor
11. Idem 7 meer mortel en houtskool
12. Idem 8 meer baksteenfragmenten
13. = SP 1.13, baksteen in kop-strek-kop verband, afmeting baksteen 22x12x6 cm

o Vondsten (vondstenlijst inventarisnummer 17, 18 en 26):

In het uitbraakspoor 1.14 van muur 1.13 kwamen 40 aardewerkfragmenten aan het licht. De overgrote meerderheid (25 fragmenten) wordt uitgemaakt door bouwkeramisch materiaal. De overige 15 fragmenten zijn afkomstig van gebruiksaardewerk.

- Gebruiksaardewerk:

2 wandfragmenten in regionaal/lokaal roodgebakken gedraaid aardewerk met zandverschraling kunnen niet aan een bepaald type toegeschreven worden.

De overige fragmenten zijn vervaardigd in regionaal/lokaal vervaardigde majolica. 1 randfragment is afkomstig van een albarello (zalfpot). De buitenzijde is bedekt met tinglazuur met daarop een eerder grof uitgevoerde beschildering in blauw en okergeel. De binnenzijde is bedekt met een mengsel van tinglazuur en loodglazuur. 6 fragmenten zijn afkomstig van een laag type met een vlakke bodem en een ingesnoerde rand. Het geheel is bedekt met tinglazuur. Op de buitenzijde is een eerder grof uitgewerkt decor aangebracht in blauw. Omwille van de ingesnoerde rand zoals ook algemeen voorkomt bij de albarello kan deze tevens met een zalfpot in verband gebracht worden.

Figuur 37: Lokaal/regionaal vervaardigde majolica uit uitbraakspoor 1.14

De overige 6 fragmenten zijn vervaardigd in een regionaal/lokaal gedraaid rozerood baksel en kunnen in verband gebracht worden met halffabricaten van majolica die een eerste bakking hebben ondergaan waarbij nog geen glazuur en decoratie werd aangebracht. Met andere woorden deze fragmenten wijzen overduidelijk op lokale productie van majolica-producten.

Op basis van de technische kenmerken kan het ensemble in de 17de eeuw gedateerd worden.

- Bouwaardewerk:

Drie fragmenten zijn afkomstig van majolica-vloertegels.

Eén fragment is afkomstig van een vierkante of rechthoekige tegel in regionaal/lokaal vervaardigd licht geel tot rozerood baksel. De bovenzijde is bedekt met tinglazuur met daarop een polychroom decor in blauw en okergeel. De dikte van het fragment bedraagt 2,5cm.

De decoratie werd bedekt met een loodglazuur waardoor een grotere glans werd bekomen. Ondanks de beperkte grootte van het fragment kan de voorstelling van een liggende naakte mannetorso herkend worden in Italiaanse Renaissance stijl. Op basis van de aanwezige decoratie lijkt deze dan ook zeer sterk op het oeuvre van Guido di Savino alias Guido Andries actief in Antwerpen in het eerste kwart van de 16de eeuw (Caignie 1995, p. 7-9).

Een tweede fragment is tevens afkomstig van een vierkante of rechthoekige vloertegel vervaardigd in een regionaal/lokaal vervaardigd rozerood baksel met donkerrode inclusies met een dikte van ca.1,8cm. De bovenzijde is bedekt met tinglazuur met daarop een polychroom decor met blauw, lichtgeel en groen. De decoratie bestaat uit een centrale voorstelling, die

wegens de fragmentatiegraad niet meer herkenbaar is, aangebracht binnen een cirkel. De beschildering is opnieuw bedekt met loodglazuur.

Het derde fragment tenslotte is afkomstig van een zeskanttegel met afgeschuinde hoeken vervaardigd in een regionaal/lokaal beigewit baksel met donkerrode inclusies met een dikte van ca. 1,6cm. Op de bovenzijde is een polychrome beschildering aangebracht in blauw, okergeel en groen bestaande uit een floraal motief en bedekt met loodglazuur. Het patroon is vergelijkbaar met het zogenaamde Fère-en-Tardenois-type. Kenmerkend hierbij is dat de ranken de blauwe boordlijn aan de hoekse kanten raakt (Caignie 2006, p. 14 en 2008, p. 26).

Figuur 38: Fragmenten van majolica-vloertegels uit uitbraakspoor 1.14

Figuur 39: Fragment van majolica-vloertegel met torso uit uitbraakspoor 1.14

Op basis van de technische en decoratieve kenmerken kunnen de aangetroffen tegelfragmenten algemeen gedateerde worden in de tweede helft van de 16de tot eerste helft van de 17de eeuw (Caignie 2015, 54).

20 fragmenten zijn afkomstig van kachelovens. Met uitzondering van één fragment kunnen de aangetroffen fragmenten in verband gebracht worden met meer bepaald van zogenaamde nistegels vervaardigd in regionaal/lokaal vervaardigd aardewerk.

Figuur 40: Fragmenten van kacheloventegels uit uitbraakspoor 1.14

Onder de aangetroffen fragmenten kunnen drie afzonderlijke bakseltypen onderscheiden worden en is mogelijk het gevolg van verschillende productiecentra.

Een eerste groep wordt gekenmerkt door een beigewit tot rozerood baksel met fijne zandverschraling.

Een tweede groep kenmerkt zich door een beigewit baksel met een iets grovere zandverschraling waardoor het oppervlak licht korrelig aanvoelt.

De derde groep tenslotte kenmerkt zich door een bewuste gevormde dubbele gelaagde textuur. De eigenlijke kern wordt gekenmerkt door een rozerood baksel met aanwezigheid van donkerrode inclusies.

Voor het aanbrengen van de malgevormde decoratie op de voorzijde van de eigenlijke nistegel werd een andere klei toegepast die zich kenmerkt door een kalkrijke rozerode klei die een duidelijke gelaagdheid vertoont. Een fragment is afkomstig van een mogelijke verbindingstegel aangebracht tussen de nistegels ofwel afkomstig van de kroonlijst of de plintlijst van de kacheloven. De uitgewerkte decoratie aangebracht door middel van een mal is steeds bedekt met een groengekleurd loodglazuur op basis van toegevoegde koperoxiden. De aangetroffen fragmenten van kacheloventegels kunnen op basis van de vormelijke en stilistische kenmerken algemeen gedateerd worden in de late 15de tot omstreeks 1600 (Geyskens 2013).

Een laatste fragment is afkomstig van een nokelement gehouwen in een harde, compacte beigewitte natuursteen met een fijnkorrelige structuur. Het betreft een in doorsnede driehoekige vorm bovenaan bekroond met een uitgewerkt rondstaafprofiel.

6.3.5 SPOOR 1.19

Muur spoor 1.19 betreft een gedeelte van een oost-west verlopende bakstenen structuur opgetrokken in een donkerrode baksteen met een onregelmatig verband in een beige tot okergele kalkmortel (figuur 41). In het vlak werd duidelijk dat de structuur een met puin opgevulde kuil doorsneed. Het metselwerk vertoont een onregelmatig metselverband. De muur is opgetrokken uit fragmenten van bakstenen van 22x12x6cm. De muur (spoor 1.19) vertoont grote typologische gelijkenissen met muren spoor 1.6 en 1.13. Deze drie muren kunnen daarom behoren tot eenzelfde aanlegfase en constructie (figuur 42-44).

Figuur 41: overzichtsfoto met muur spoor 1.19

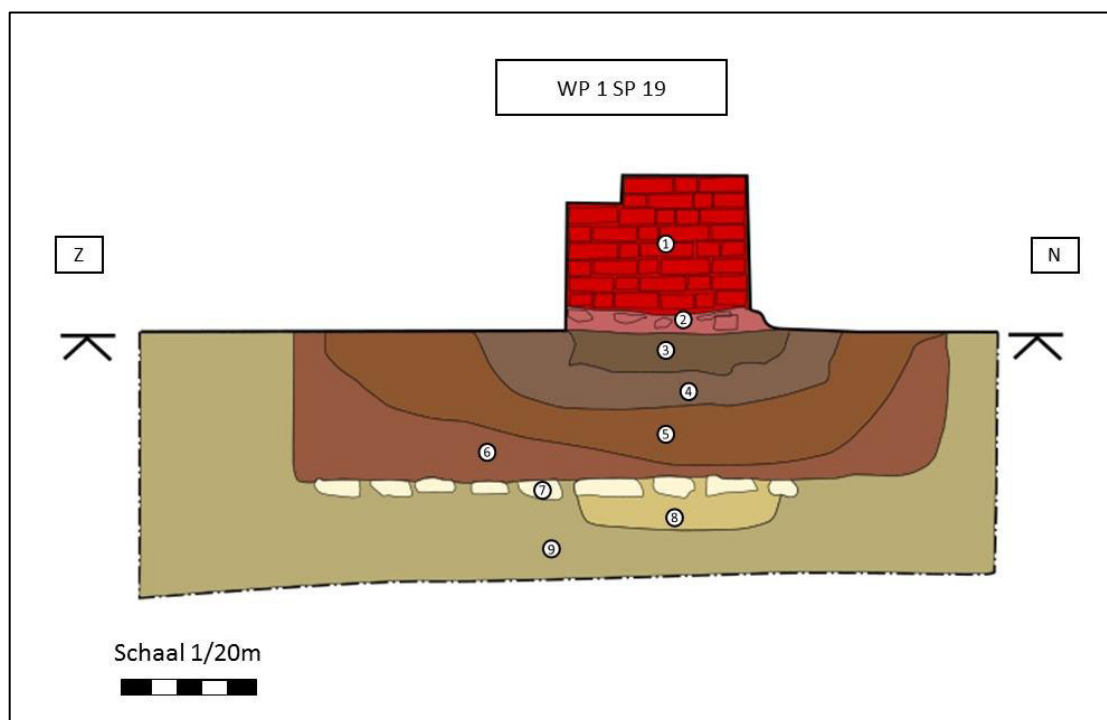

Figuur 42: Vlakkfoto spoor 1.19

Figuur 43: Coupefoto spoor 1.19

Figuur 44: coupetekening spoor 1.19

o Beschrijving coupe spoor 1.19

- 1) SP 19, baksteen muur
- 2) Fundering, grove kalkbrokken en Bs fragmenten, onregelmatig
- 3) BRGR zandige laag vermengd met BS en mortel brokken, HK
- 4) DGR met BE, heterogeen, veel HK, BS-spikkels, compact
- 5) DBR zand, heterogeen, HK, BS, mortel, korrelig
- 6) DBR zand, heterogeen, HK, grote brokken BS, mortel, korrelig
- 7) Rij met 9 natuursteen (kalksteen) onder SP 19, vloertje of als fundering
- 8) Harde heterogenen witgrijze zandlaag
- 9) Groen beige zand vermengd met HK en BS spikkels

6.3.6 UITBRAAKSPOREN EN/OF PUINLENZEN 1.1-1.4, 1.7-1.12, 1.15-1.16, 1.18, 1.20 EN 1.21-1.26

De overige 21 geregistreerde archeologische sporen wijzen uitsluitend op de aanwezigheid van uitbraaksporen en/of puinlenzen binnen de puinaccumulatie zoals aangetoond in de stratigrafische bodemopbouw binnen werkput 1 (zie hfst. 3.2.1.).

- Spoor 1.1:

Spoor 1 betreft een ovaalvormige kuil met een lengte van ca. 1,20 en een maximale breedte van ca. 0,50m. De opvulling kenmerkt zich door de aanwezigheid van afbraakpuin (figuur 45).

Figuur 45: Uitbraakspoor 1.1

- Spoor 1.2:

Spoor 1.2 betreft tevens een ovaalvormige uitbraakkuil met een lengte van maximaal 2,44m en een breedte van 1,24m. De opvulling kenmerkt zich door de aanwezigheid van afbraakpuin (figuur 46).

Figuur 46: Uitbraakspoor 1.2

- Spoor 1.3:

Spoor 1.3 betreft een gedeelte van de recente heropgevulde aanlegseulf in functie van de bouw van de westelijke constructie langsheen de rand van het projectgebied.

- Spoor 1.4:

Spoor 1.4 is een onregelmatig uitbraakspoor met een donkerbruine opvulling vermengd met afbraakpuin (figuur 47).

Figuur 47: Uitbraakspoor 1.4

- Spoor 1.7 en 1.8:

Sporen 1.7 en 1.8 zijn twee elkaar oversnijdende uitbraaksporen met een onregelmatige vorm en kenmerken zich beide door een heterogene opvulling vermengd met afbraakpuin (figuur 48).

Figuur 48: Uitbraaksporen 1.7 en 1.8

- Spoor 1.9:

Spoor 1.9 is een uitbraakspoor met een donkerbruine heterogene opvulling vermengd met afbraakpuin (figuur 49). De aanwezigheid van cementgebonden mortelfragmenten verwijzen duidelijk naar een recente datering (19de – 20ste eeuw).

Figuur 49: Uitbraakspoor 1.9

- Spoor 1.10:

Spoor 1.10 is een ovaalvormig uitbraakspoor met een maximale lengte van 1,82m en een breedte van 1,19m. De opvulling kenmerkt zich door een zandige heterogene opvulling vermengd met afbraakpuin (figuur 50).

Figuur 50: Uitbraakspoor 1.10

- Spoor 1.11 en 1.12:

Spoor 1.11 en 1.12 betreffen twee elkaar doorsnijdende uitbraaksporen (figuur 51). Uitbraakspoor 1.11 betreft een ovaalvormige uitbraakkuil met een lengte van 2,16m en een breedte van 1,70m. De opvulling kenmerkt zich vooral door de aanwezigheid van afbraakpuin. Uitbraakspoor 1.12 heeft een lengte van 1,35 m en een breedte van 1,10m en doorsnijdt spoor 1.11.

Figuur 51: Uitbraaksporen 1.11 en 1.12

- Spoor 1.15:

Spoor 1.15 is het eigenlijke uitbraakspoor van muur spoor 1.14 en heeft een lengte van 1,95m en een breedte van maximaal 0,90m (figuur 52). De opvulling kenmerkt zich door de aanwezigheid van afbraakpuin (baksteen en kalkmortel) afkomstig van de bakstenen muur spoor 1.14.

Figuur 52: Uitbraakspoor 1.15

- Spoor 1.16:

Spoor 1.16 betreft een onregelmatig uitbraakspoor met een donkerbruine opvulling vermengd met afbraakpuin (figuur 53).

Figuur 53: Uitbraakspoor 1.16

- Spoor 1.18:

Spoor 1.18 is een ronde uitbraakkuil met een diameter van 0,70m (figuur 54).

Figuur 54: Uitbraakkuil 1.18

- Spoor 1.20:

Spoor 1.20 betreft een langwerpige uitbraakspoor met een vastgestelde lengte van ca. 1,73m en een breedte van 0,51m. De opvulling kenmerkt zich door de aanwezigheid van voornamelijk kalkmortel en baksteenfragmenten (figuur 55).

Figuur 55: Uitbraakspoor 1.20

- Spoor 1.21:

Spoor 1.21 is een ovaalvormige uitbraakkuil met een lengte van ca. 1m en een breedte van ca. 0,80m. De opvulling kenmerkt zich door een donkerbruine opvulling vermengd met afbraakpuin (figuur 56).

Figuur 56: Uitbraakspoor 1.21

- Spoor 1.22:

Spoor 1.22 is een ovaalvormige uitbraakkuil met een lengte van ca. 1,50m en een breedte van ca. 1m. De opvulling kenmerkt zich door de aanwezigheid van baksteenpuin en kalkmortel (figuur 57).

Figuur 57: Uitbraakspoor 1.22

- Spoor 1.23:

Spoor 1.23 is een langwerpig uitbraakspoor met een lengte van ca. 2,00m en een maximale breedte van 0,50m. De opvulling kenmerkt zich door de aanwezigheid van baksteenpuin en kalkmortel (figuur 58).

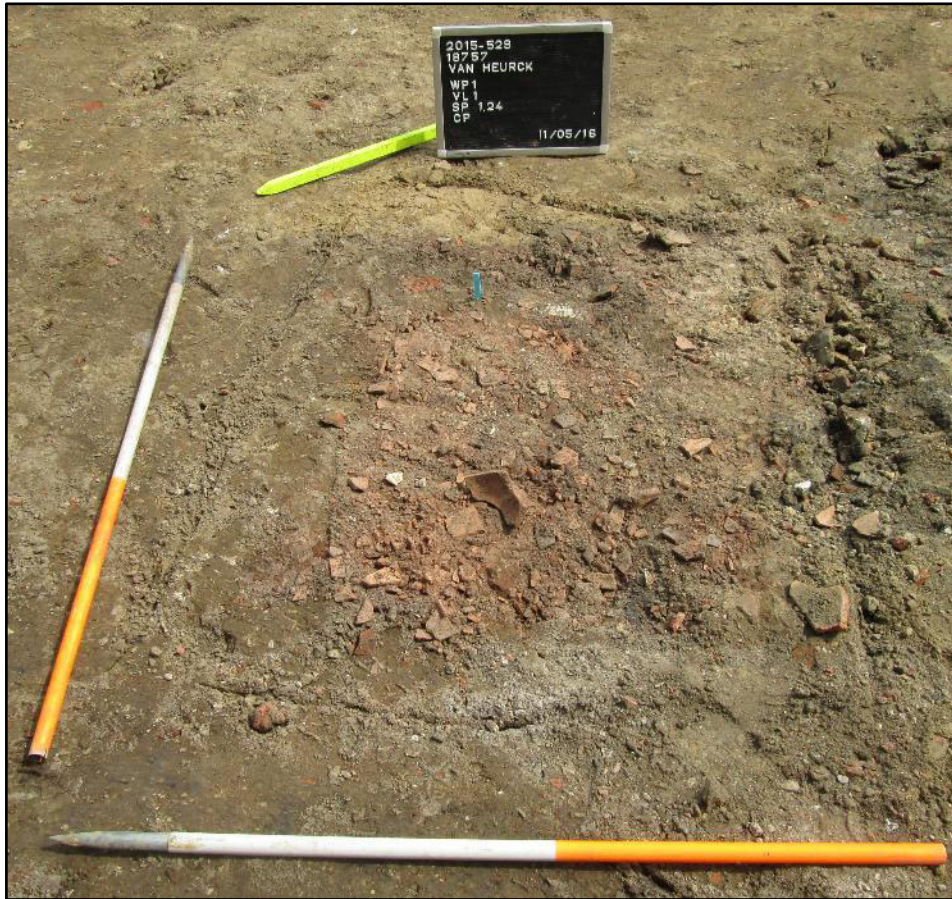

Figuur 58: Uitbraakspoor 1.23

- Spoor 1.24:

Spoor 1.24 betreft een rechthoekige uitbraakkuil met een lengte van ca. 1m en een breedte van 0,80m (spoor 59). In de opvulling werd afbraakpuin aangetroffen en vrij veel gebruiks aardewerk afkomstig van de bodem van een voorraadpot in lokaal/regionaal vervaardigd aardewerk.

Figuur 59: Uitbraakkuil 1.24

- Spoor 1.25:

Spoor 1.25 betreft een gedeelte van een langwerpige uitbraakspoor met een vastgestelde lengte van ca. 6m. De opvulling kenmerkt zich door de aanwezigheid van afbraakpuin (figuur 60).

Figuur 60: Uitbraakspoor 1.25

- Spoor 1.26:

Spoor 1.26 is een onregelmatig uitbraakspoor dat de oostelijke rand van uitbraakspoor 1.25 doorsnijdt. De opvulling kenmerkt zich door de aanwezigheid van afbraakpuin (figuur 61).

Figuur 61: Uitbraakspoor 1.26

7 RESULTATEN WERKPUT 2

WP2 werd aangelegd in het zuidelijke gedeelte van het onderzoeksgebied, onmiddellijk ten noorden van de Henri van Heurckstraat en heeft een oppervlak van ca. 10 bij 15m (figuur 59-60).

Het gedeelte tussen Werkput 2 en de Van Heurckstraat bleek diepgaand verstoord als gevolg van recente bodemingrepen.

Figuur 62: Algemeen zicht op het eerste archeologische niveau van WP 2 vanuit het noordoosten

In werkput 2 werden in vlak 1 slechts 6 bakstenen structuren aangetroffen en geregistreerd (spoor 29 tem 34).

7.1 STRATIGRAFIE

In WP2 wordt het onderliggende tertiaire substraat opnieuw gekenmerkt door een compact groene tot grijsbruine zandig materiaal met een fijne textuur en bevindt zich gemiddeld op een diepte van ca. 2,50m onder het huidige maaiveld.

In tegenstelling tot WP1 bevindt zich onmiddellijk op het tertiaire substraat een vrij dik heterogeen donkerbruin en vrij humusrijk pakket met een dikte van ca. 0,70m.

In dit pakket werd een weinig laatmiddeleeuws aardewerk aangetroffen. Het betreffen meer bepaald een drietal wandfragmenten vervaardigd in lokaal/regionaal grijsgebakken aardewerk en drie fragmenten afkomstig van een kruik vervaardigd in Rijnlands steengoed, meer bepaald uit de omgeving van Langerwehe. Een randfragment vertoont een bandvormige rand. Op basis van het aardewerk kan de vorming van het pakket in de 14de eeuw gesitueerd worden.

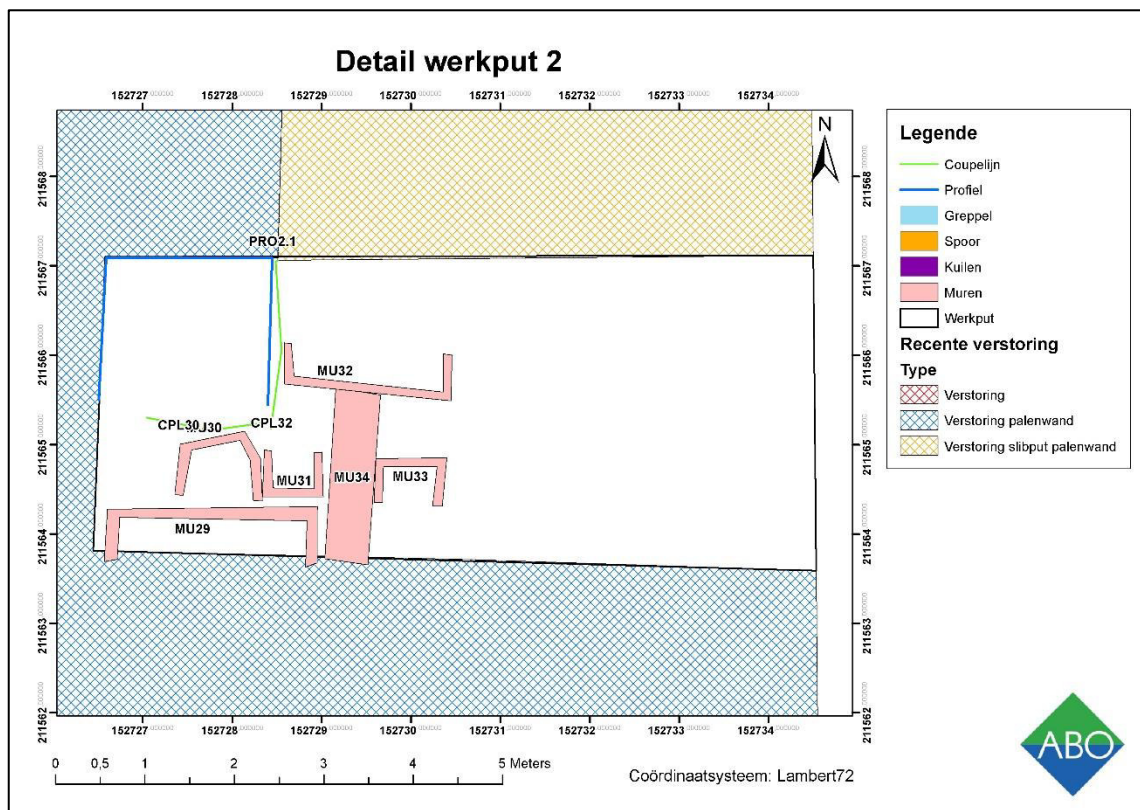

Dit pakket kan geïnterpreteerd worden als een ophogingspakket mogelijk in functie met het bouwrijp maken van het areaal langsheen de huidige H. Van Heurckstraat. Daarop rust opnieuw een heterogeen puinpakket dat reikt tot aan het huidige maaiveld.

Figuur 63: Ophogingspakket in profiel van WP 2

7.2 ASSESSMENT VAN SPOREN

Figuur 64: Overzichtsplan WP2 met spoornummers en couper

Spoor 29 betreft een gedeelte van een vierkante of rechthoekige structuur opgetrokken in een rode baksteen van 15x8x4cm en een witte harde kalkmortel. Mogelijk kan de structuur geïnterpreteerd worden als een beerput. Binnenwerks meet de structuur 1,40m. De vulling bleek voornamelijk uit afbraakpuin te bestaan. De drie geregistreerde muurdelen hebben een dikte van 1 steen. Op basis van het baksteenformaat en de gebruikte metselspecie kan de structuur in de 19de of vroege 20ste eeuw gedateerd worden.

Muur 31 tem 34 behoren ongetwijfeld tot eenzelfde constructie en is opgetrokken uit baksteenfragmenten van 12x6cm en een okergele vrij zachte kalkmortel. Op basis van het vastgestelde baksteenformaat kan de structuur in de 15de of 16de eeuw of jonger gedateerd worden. De constructie bleek onmiddellijk te rusten op het onderliggende ophogingspakket dat in de late middeleeuwen tot stand kwam in functie van bouwrijp maken van het areaal bezijden de huidige Henri van Heurckstraat (zie hoger).

Figuur 65: vlakfoto spoor 2.29

Figuur 66: vlakfoto spoor 30-34

Spoor 32 heeft een waargenomen lengte van 1,88m en liep verder door in oostelijke richting. In het westen bleek de muur afgebroken. De muur heeft een breedte van ca. 0,56m. Spoor 34 sluit onmiddellijk aan tegen de zuidelijke zijde van muur 32 en is tevens duidelijk in verband ingewerkt. De breedte van de bedraagt ca. 0,50m. De muur liep verder door in zuidelijke richting. In de 19de of vroege 20ste eeuw werd de muur herbruikt als fundering voor het optrekken van een nieuwe muur met een baksteen van 15x8x4cm.

Figuur 67: vlakfoto spoor 2.33

Figuur 68: vlakfoto spoor 2.34

Tegen de oostelijke zijde van muur 34 sluit een derde muur aan die, parallel met muur 32, verder liep in oostelijke richting en heeft een breedte van ca. 0,50m (muur 33). Ter hoogte van de westelijke zijde bleek het verlengde van muur 33 uitgebroken en kon als uitbraakspoor opgevuld met puin deels geregistreerd worden (Muur 30 en 31).

8 DATERING OP BASIS VAN VONDSTMATERIAAL

Enkel voor wat betreft WP2 kon de vroegste fase, m.a.w., het ophogingspakket, werden dateringselementen aangereikt door het aantreffen van enkele fragmenten lokaal/regionaal vervaardigd grijsgebakken aardewerk en een randfragment van een kruik in Rijnlands steengoed, meer bepaald uit de regio van Langerwehe. Op basis van deze schaarse vondsten kan een datering in de volle 14de eeuw vooropgesteld worden.

In WP1 werden in de lokaal geattesteerde bewerkingslaag er geen vondsten aangetroffen, waardoor deze laag dan ook niet kan gedateerd worden. Mogelijks kwam deze tevens tot stand in de late middeleeuwen.

Voor wat betreft de aangetroffen muurstructuren spoor 6, 13, 17 (en 19), die op basis van het gebruikte bouw materiaal mogelijk tot dezelfde constructiefase behoren, is er de aanwezigheid van baksteenfragmenten met een formaat van 12x12x6cm. Bakstenen met een breedte van 12cm en een dikte van 6cm komen algemeen voor in de late middeleeuwen, meer bepaald in de periode van de 15de – 16de eeuw.

In de opvulling van uitbraakspoor 14 van muur 13 werd een weinig gebruiksaardewerk aangetroffen, fragmenten van kachelovens (nistegels) met uitgewerkte ornamenten en bedekt met een groengekleurd loodglazuur en drie fragmenten van majolicategels met polychroom decor aangebracht op tinglazuur.

Gelijkaardige fragmenten van kacheloventegels worden frequent aangetroffen in puinpakketten bij archeologisch onderzoek in het historische centrum van Antwerpen en worden algemeen gedateerd tussen de late 15de eeuw en ca. 1600 (Geyskens 2013).

Wat de fragmenten van majolicategels betreffen kunnen deze algemeen in de tweede helft van de 16de tot vroege 17de eeuw gedateerd worden (Caignie 2015).

Op basis van het aangetroffen aardewerk, de kachelovenfragmenten en de majolicategels kan de afbraak van de constructie in de 16de of vroege 17de eeuw geplaatst worden.

Ook de overige vondsten aangetroffen in de uitbraaksporen en puinlagen verwijzen naar een occupatie van het areaal tussen de late middeleeuwen en finaal de 17de eeuw.

9 BESLUIT

9.1 SYNTHESE

De opgravingen aan de Henri van Heurckstraat hebben slechts beperkte aanvullende informatie opgeleverd aangaande de bewoningsgeschiedenis van dit deel van Antwerpen. Omwille van de recente bebouwing op het terrein, bleek het archeologisch bodemarchief diepgaand verstoord.

De stratigrafische opbouw in WP 1 wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van een antropogene bewerkingsslaag met daarop een ca. 2m dik puinpakket dat het gevolg is van afbraak van structuren en ophoging van het terrein vanaf de late middeleeuwen tot heden. Slechts zeer lokaal bleef een gedeelte van een Bt-horizont bewaard. Het herhaaldelijk door middel van afbraaklagen ophogen van het terrein resulteerde in een puinaccumulatiepakket met een dikte van gemiddeld 2m.

Met uitzondering van een viertal muurstructuren (muur 6, 13, 17 en 19) die mogelijk tot eenzelfde constructie behoren werden geen structuren aangetroffen. De waargenomen muurstructuren kunnen op basis van het gebruikte bouw materiaal slechts gesitueerd worden in de late middeleeuwen en werden blijkens de archeologische vondsten in de uitbraak sleuf van muur 13 geslecht tussen de 16de of vroege 17de eeuw.

Voor het overige werden meerdere puinlagen, uitbraaksporen en recente verstoringen waargenomen en geregistreerd.

In WP 2 daarentegen werd de antropogene bewerkingsslaag zoals vastgesteld in WP1 niet waargenomen, maar werd wel een ca. 0,50m dik ophogingspakket vastgesteld dat mogelijk wijst op het bouwrijp maken van het areaal bezijden de huidige Van Heurckstraat. In dit pakket werd een weinig laatmiddeleeuws aardewerk aangetroffen. Op dit pakket werd opnieuw zoals in WP1 een ca. 2m dik accumulatiepakket aangetroffen bestaande uit voornamelijk afbraakpuin.

Een aantal muurstructuren behoren mogelijk tot één constructie en kan op basis van het bouw materiaal eveneens slechts ruim gesitueerd worden in de 15de – 16de eeuw. De constructie bleek onmiddellijk aangelegd op het onderliggende laatmiddeleeuwse ophogingspakket. De fundering van één van de muren werd als fundering herbruikt in de 19de of vroege 20ste eeuw voor een nieuwe bakstenen constructie.

9.2 ONDERZOEKSVRAGEN ONROEREND ERFGOED

- o Wat is de aard, omvang, datering, en conservatie van de aangetroffen archeologische resten?

De aangetroffen archeologische resten betreffen voornamelijk uitbraaksporen en enkele resten van bakstenen structuren (muurwerk). Op basis van het vastgestelde type baksteen kunnen de aangetroffen muurresten gedateerd worden in de late middeleeuwen, meer bepaald de 15de of de 16de eeuw.

Omwille van de recente bodemingrepen ten gevolge afbraak en infrastructuurwerken zijn de aangetroffen structuren intens verstoord en nagenoeg volledig uit het bodemarchief gewist.

- o Hoe verhoudt de site zich in zijn ruimere omgeving met betrekking tot de onderzochte periode(s).

Het onderzoeksgebied is gesitueerd in de kern van de historische stad binnen de Spaanse stadsomwalling.

- o Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?

Omwille van de slechte bewaringstoestand bleek het onmogelijk om aan te tonen of de aangetroffen structuren daadwerkelijk al dan niet tot één of meerdere structuren behoorden. Op basis van het aanwezige bouw materiaal en metselspecie in muur 6 en 13 behoren beide vrijwel zeker tot éénzelfde constructie.

- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?

Omwille van de slechte bewaringstoestand bleek het onmogelijk om aan te tonen of de aangetroffen structuren al dan niet tot één of meerdere periodes behoorden. De aangetroffen sporen en de beperkte aangetroffen materiële cultuur (aardewerk) kan gedateerd worden in de late middeleeuwen en postmiddeleeuwen.

- o Zijn er meerdere bouwfasen waarneembaar? Zo ja, hoe zijn deze van elkaar te onderscheiden en wat is hun datering?

Omwille van de fragmentarische toestand van het aangetroffen muurwerk kan geen uitspraak gedaan worden omtrent eventuele bouwfasen. Enkel voor wat betreft muur 6 en 13 kunnen deze op basis van het bouw materiaal in de late middeleeuwen gesitueerd worden en werd, althans voor muur 13, geslecht in de 16de of vroege 17de eeuw.

- o Welke materiaalcategorieën zijn aanwezig, wat is de vondstdichtheid en hoe is de conserveringstoestand?

In de verschillende uitbraaksporen en puinlagen van WP1 en het ophogingspakket van WP2 werd een weinig gebruiksaardewerk en bouwceramiek aangetroffen. Enkel in het uitbraakspoor van muur 13 werd een beperkt ensemble aangetroffen met een weinig gebruiksaardewerk, relatief veel kachelovenfragmenten en drie fragmenten van majolicategels. Wat de conserveringstoestand betreft zijn de fragmenten op zich niet aangetast door bodemprocessen of erosie, maar wel sterk gefragmenteerd.

- o Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzettings, ...) die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting?

Indicaties in de vorm van greppels, grachten, paalzettings, ... die wijzen op de aanwezigheid van eventuele erfindeling werden niet aangetroffen.

- o Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten?

Indicaties die wijzen op de aanwezigheid van funeraire contexten werden niet aangetroffen.

- o Wat is bodemopbouw en –ontwikkeling (met aandacht voor het paleolandschap) ter hoogte van bouwproject?

Omwille van antropogene factoren in het verleden tot op heden (bewerking, ophoging, bodemingrepen) kan er geen uitspraak gedaan worden omtrent het paleolandschap ter hoogte van het onderzoeksgebied.

Slechts zeer lokaal bleef in WP1 een gedeelte van een Bt-horizont behouden. Elders wordt de bodemopbouw binnen het onderzoeksgebied gekenmerkt door de aanwezigheid van een gemiddeld 2,00m dik ophogingspakket bestaande uit voornamelijk puinlagen.

- o Op welke hoogte bevindt zich de natuurlijke bodem?

Het natuurlijke tertiaire substraat bevindt zich grosso modo op -2,50m onder het huidige maaiveld.

9.3 NATUURWETENSCHAPPELIJKE ANALYSE

Omwille van de diepgaande verstoring van het archeologische bodemarchief en de vastgestelde vervuiling van bepaalde zones, werden geen staalnames voor natuurwetenschappelijke analyse genomen.

Bijgevolg is er dus geen monsterlijst in bijlage opgenomen.

10 KWALITEITSCONTROLE EN ONDERTEKENING

Gedaan te Aartselaar, op 15 november 2017.

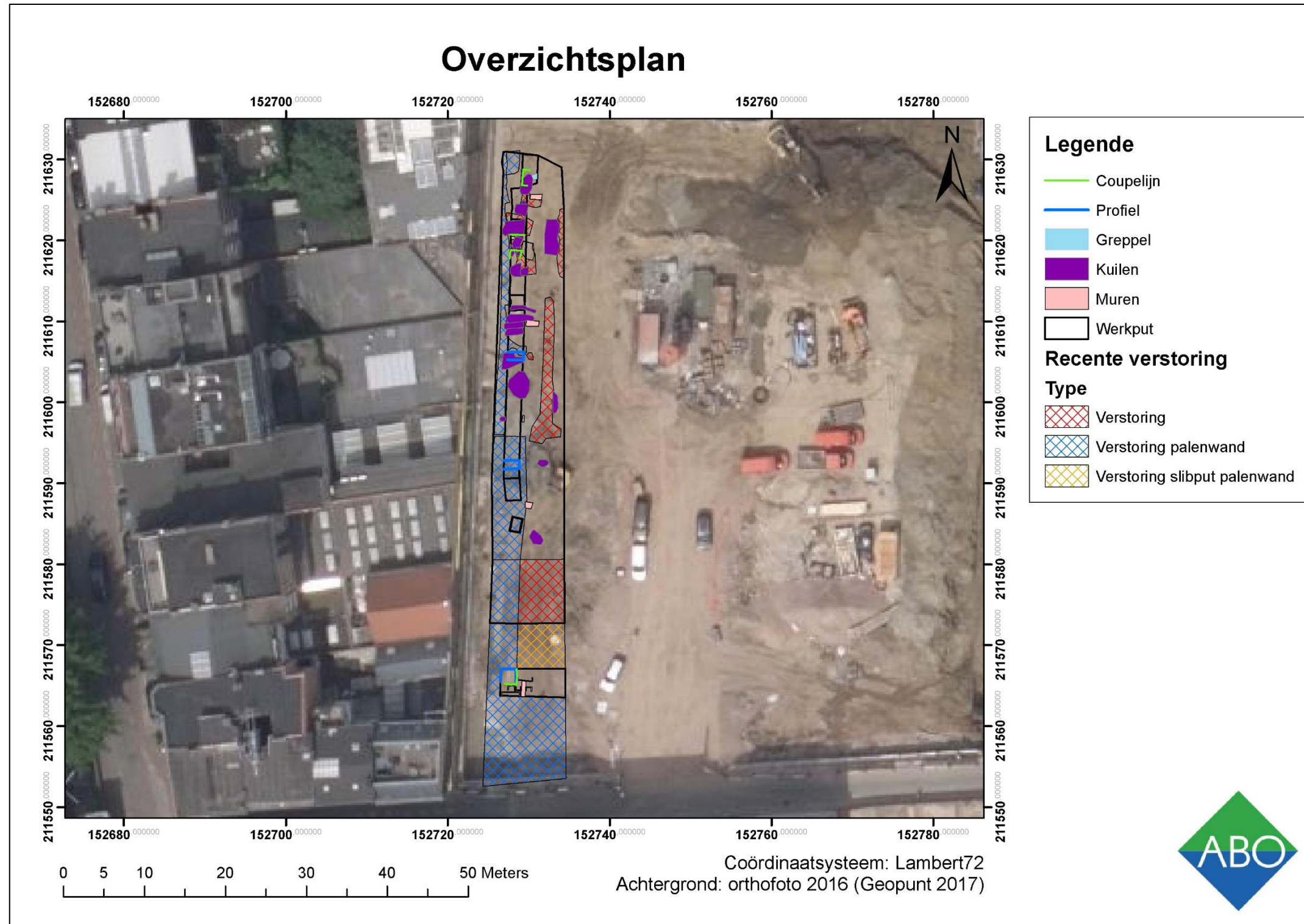
Naam	Functie	Handtekening	Datum
Patrick Hambach	Director		15 november 2017
Toon Moeskops	Business Unit Manager		15 november 2017
Jan Coenaerts	Archeoloog/ Kwaliteitsverantwoordelijke		15 november 2017

11 BIBLIOGRAFIE

- Bungeneers J., 1994. Bouwhistorisch en archeologisch onderzoek in het Provinciaal Centrum Arenberg te Antwerpen, *Archaeologia Mediaevalis* 17, 63-65.
- Caignie, F. 1995: Guido di Savino alias Guido Andries. in: Tegel, Jaarboek Vrienden Nederlands Tegelmuseum, 23 (1995) pp.2-10 (5).
- Caignie, F. 2006: De majolicategels van Ten Duinen gepositioneerd in de Antwerpse majolicategelproductie.
- Caignie, F. 2008: Majolicategels uit de Sint-Augustinuskerk. Rapporten van het Stedelijk Informatiecentrum Archeologie & Monumentenzorg 3.
- Caignie, F. 2015: Majolicategels uit de Braderijstraat. Rapporten van het Stedelijk Informatiecentrum Archeologie & Monumentenzorg 13.
- Geyskens, L. 2013: Kachelovens. Alleen voor de 16de eeuwse elite? Antwerpen vertelt een ander verhaal. Rapporten van het Stedelijke Informatiecentrum Archeologie & Monumentenzorg 8.
- Minsaer K., 2008. Collectieve begraving aan de Tabaksvest, *Archaeologia Mediaevalis* 31, 66-68.
- Oost T., 1990. Stadsarcheologisch onderzoek in Antwerpen, *Archaeologia Mediaevalis* 13, 51.
- Schryvers A., 2011. Gegevens archeologisch onderzoek in Antwerpen voor CAI.
- Veeckman J., 1992. Stadsarcheologisch onderzoek in Antwerpen, *Archaeologia Mediaevalis* 15, 56-69.
- Veeckman J., 1999. Antwerpen: stadsarcheologisch onderzoek in 1998, *Archaeologia Mediaevalis* 22, 82-85.
- Warmenbol E., 1988. Iets meer over de Merovinger onder de Sint-Joriskerk te Antwerpen, *Bulletin van de Antwerpse Vereniging voor Bodem- en Grotonderzoek* (4), 19-21.

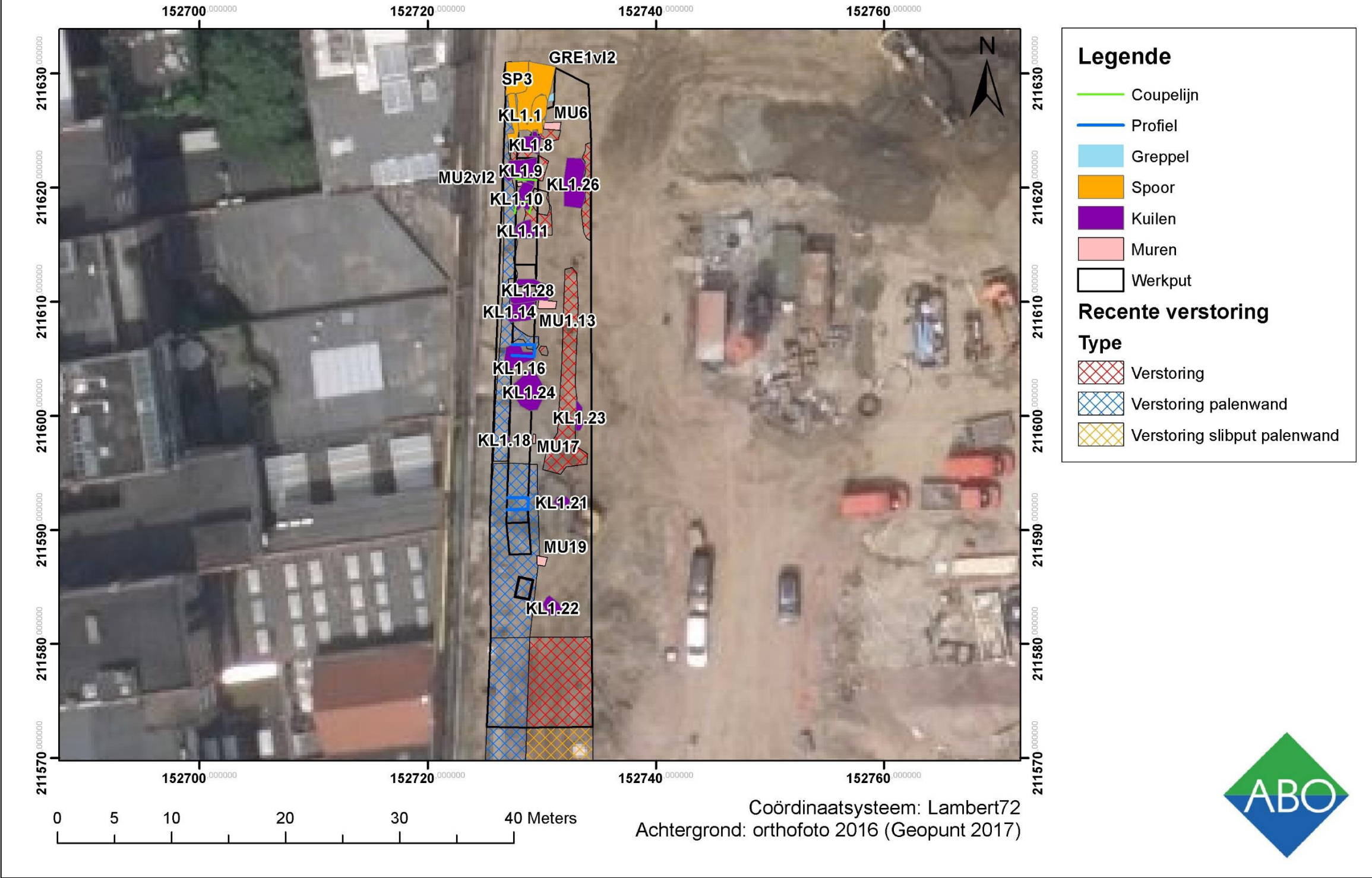
DEEL 3 BIJLAGEN

BIJLAGE 1 ALLESPORENPLAN

Detail werkput 1

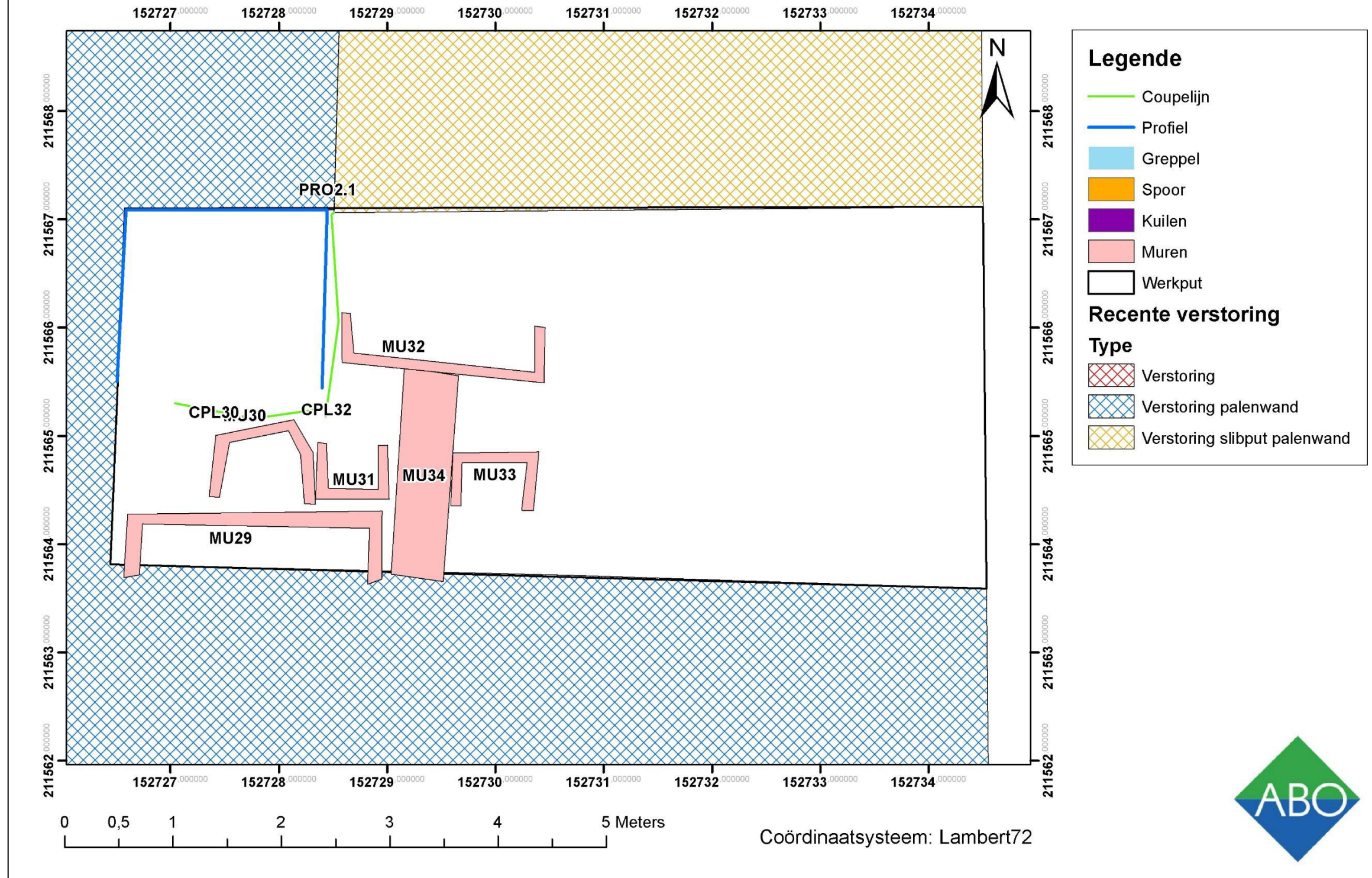

Overzichtsplan Werkput 1 - Vlak 2 en 3

Detail werkput 2

BIJLAGE 2 SPORENLIJST

WP	SP	Vlak	Sector /vak	Datum	Vorm + afmetingen in cm	(Harris) relatie met sp	Richting	Coupe nr.	(vaag/duidelijk), (Hom/Het), Kleur, textuur, inclusies, bioturbatie, (bij coupe: stratigrafie)	Interpretatie, datering	Datering	Vondst/ staal nr.
1	1	1			onregelmatig (/)				bruin-grijs; HK, KE, BS, Mortel	Nivelleringslaag	16 tot 19de eeuw	1
1	2	1			ovaal (244x124)		N/Z		bruin-grijs; Zand; BS, ST, HO	kuil	ca. 1350-1450	7, 13
1	3	1			rechthoekig (286x158)				donker bruin; BS, KE, GL, HK, kalk, zandmortel	recent		
1	4	1			onregelmatig (/)				bruin; BS, Ls, zandmortel, Puin, kalksteenfragmenten	verstoring		
1	5	1			cirkel (15x15)				bruin-zwart; HO	paalkuil		
1	6	1			rechthoekig (63x98)		W/O		BS (22x16x8)	muur		
1	7	1			vierkant (40x40)	ouder dan SP 6			bruin-grijs; BS, LS	Aanlegkuil	Late ME	20
1	8	1			trapezium (140x131)	Ouder dan SP6	W/O		bruin-grijs; grote BS fragmenten, LS, grove kalkmortel	Aanlegkuil	1ste helft 16de eeuw	2
1	9	1			onregelmatig (/)				grijs-zwart; grote BS fragmenten, kalkmortel, cement, leisteen	opvulling-verstoord		
1	10	1			ovaal (182x119)				bruin; BS,kalkmortel, HK, dakpannen	kuil	16-17de eeuw	
1	11	1			ovaal (216x170)		W/O		bruin; BS, KS, HK, kalkmortel	afvalkuil	2de helft 16de eeuw	6
1	12	1			ovaal (135x110)		W/O		grijs-bruin; BS, KS, HK, KE, kalkmortel, zandsteen		16-17de eeuw	19
1	13	1			rechthoekig (65x60)		W/O		BS (19x9x5)	muur		
1	14	1			rechthoekig (210x76)				bruin-rood; BS, KE, ST, kalk, zandmortel	uitbraakspoor	laat 16de-begin 17de eeuw	17, 18, 26
1	15	1			rechthoekig (195x90)				grijs; BS, HK, kalk- en zandmortel, majolica, aw	aanlegkuil muur sp13		
1	16	1			onregelmatig (/)				bruin-rood; grote BS, fijn kalkmortel, HK,	uitbraakspoor	16-17de eeuw	9, 15,23
1	17	1			rechthoekig (78x32)		W/O		BS (18x9x6), cement	recente muur		
1	18	1			cirkel (70x70)				bruin-grijs, BS, mortel, kalksteen	kuil	17de eeuw	24
1	19	1			rechthoekig (72x90)		W/O		BS (19x9x6), KS, mortel	muur		
1	20	1			ovaal (173x51)		W/O		beige-bruin; BS-KS-Zavel,grove en fijne kalkmortel	kuil		
1	21	1			ovaal		W/O		grijs-bruin; BS, SCH, kalkmortel, leisteen	afvalkuil		
1	22	1			ovaal		W/O		grijs-bruin; KE, bot, grote BS fragmenten, leisteen, kalksteenmortel, schelp	afvalkuil	17de eeuw	5
1	23	1			half ovaal		N/Z		beige-bruin; tegel, BS, grote kalksteenmortel, zavel, leisteen	vloer		
1	24	1			rechthoekig		W/O		bruin-rood; KE, BS, veel kalkmortel, veel aardewerl	Afvalkuil	14-15de eeuw	4

1	25	1		lang rechthoek		N/Z		beige-bruin; BS, zavel, kalksteen, mortel, leisteen, sintels in profielwand	uitgebroken muur		
1	26	1		rechthoekig		N/Z		grijs-bruin; veel BS, veel leisteen, mortel en kalkfragmenten	afvalkuil		
1	27	1		rechthoekig		W/O		bruin-grijs; KE, BS, mortel, leisteen	aanlegkuil	16-17de eeuw	3
2	28	1		onregelmatig (/)		W/O		bruin-rood, fijn en grove BS, HK	aanlegkuil		
2	29	1		rechthoekig (vlak: 240x78; profiel 140x16)				BS (15x8x4), witte cement mortel	recente muur		
2	30	1		rechthoekig (100x75)				BS (geen voll.), tegel, kalksteen	ingevallen muur		
2	31	1		rechthoekig (54x69)				rode BS (15x8x5), gele kalkmortel	muur		
2	32	1		rechthoekig (188x56)				BS (12x12x6), Natuursteen (13x13), Kalkmortel en zavel	muur		
2	33	1		rechthoekig				BS (15x8x5), kalkmortel	muur		
2	34	1		rechthoekig (vlak: 194x48; profiel 104x50)				BS (17x8x5), gele kalkmortel	muur		
2	35	1		rechthoekig (59x7)	boven op sp34			BS, tegels?	muur/vloer		

BIJLAGE 3 VONDSTENLIJST

Inventaris nr.	WP	Spoor	Vlak	Profiel	Laag	Datum	Materiaalsoort	Verzamelmwijze (AAVL, Cp, Afw, Pnt, Bemo, Resiudu)	Aantal	Datering	Opmerking (vormspecificaties, bewaringsqualiteit, stalen, tekeningnummer, natuurlijk/antropogeen, primair/ secundair, ...)
1	1	1	1				AW	Aanleg vlak	3	van 16-17e eeuw tot 19-20ste eeuw	bodemfragment van een waterkruik/ steengoed met zoutglazuur, water/jeneverkruik, met stempel van productiecentrum: Bourne & Son's Derby; witgebakken wandfragment kookpit met groene loodglazuur (16-17de eeuw), fragment gotische kacheloventegels (15-16de eeuw)
2	1	7/8 aanlegkuil	1				AW	Coupe	15	1ste helft 16de eeuw	6 randfragmenten roodgebakken, 3 fragmenten steengoed (1 bodem drinkbeker Siegburg, volledige halsfragment Raeren steengoed), 6 fragmenten (2 bodems, 2 randen: kom en teil) lokaal roodgebakken met gedraaide standing bedekt met loodglazuur, 1 wandfragment grijs aardewerk
3	1	27	1				AW	Aanleg vlak	2	16-17de eeuw	bodemfragment in rood aardewerk met gedraaide standing, mogelijk van grape, binnenkant bedekt met loodglazuur, hengselpot oorfragment
4	1	24	1				AW	Coupe	31	14-15de eeuw, Late ME	grijsgebakken randfragment kogelvormige pot (13-14de eeuw), wandfragment grijs aardewerk, hals/wandfragment Langerwehe steengoed met radstempelmotief, bedekt met zoutglazuur (14-15de eeuw), 25 fragmenten roodgebakken (3 blokvormige randscherven en 4 bodems met standvinnen), ongeglazuurd, waarschijnlijk afkomstig van voorraadpot

5	1	22	1				AW	Aanleg vlak	3	17de eeuw	3 roodgebakken fragmenten, waaronder 1 randfragment grape, 1 randfragment kom, 1 bodemfragment kan
6	1	11	1				AW	Aanleg vlak	2	2de helft 16de eeuw ca. (1560- 1580)	wandfragment grijs aardewerk (13-14de eeuw, bodemfragment met gedraaide standvoet kruk steengoed Raeren
7	1	2	1				AW	Coupe	2	ca. 1350-1450	roodgebakken oorfragment schenkan hoogversierd met aanzet rand, bodemfragment grijsgebakken
8	1	13	1				AW	Aanleg vlak	7	16-17de eeuw	1 bodemfragment met uitgeknepen standvoet Rijlands proto- steengoed (ca. 1200-1250); 1 randfragment Raeren steengoed (16-17de eeuw), 1 groengeglazuurd kachelovenfragment, roodgebakken (15-16de eeuw); 4 fragmenten Majolica: rand versierd met polychrome tinglazuur en bodem zelfpot albarello, oorfragment kan en bodemfragment bord;
9	1	16	1				AW	Coupe	3	16de eeuw	roodgebakken bodemfragment met geknepen standring, 1 bandvormig witgebakken randfragment bedekt met loodglazuur, mogelijk van zeef
10	2				5		AW	Profiel	5	1ste helft 14de eeuw	3 wandfragmenten grijs mogelijk van een gesloten vorm, 3 fragmenten steengoed Langerwerhe: 1 groot bandvormige rand fragment van een kruik bedekt met zoutglazuur (1ste helft 1'de eeuw) en wandfragment
11					18		AW	Profiel wand WP	49	16-17de eeuw	roodgebakken gebruiksaardewerk (voorraadpotten), veel wandfragmenten, 3 blokvormige randfragmenten, 4 bodemfragmenten met uitgeknepen standvinnen, 3 fragmenten bouwkeramiek (daktegels)

12	1	Aanleg vlak	1				AW	Aanleg vlak	31	Gemengde context	8 fragmenten grijsgebakken aardewerk (1 omgeplooid rand, 2 bodemfragmenten met uitgenepen standrin mogelijk van een kookpot, 1 oorfragment kan, 4 wanden); 1 klein wandfragment steengoed (Langerwehe); 1 steunpoot witgebakken aardewerk met loodglazuur; roodgebakken sterk geprofileerd dikwand teilfragment (18de eeuw), postmiddeleeuwse roodgebakken wandscherven
13	1	2	1				AW	Aanleg vlak	5	14-15de eeuw	1 grijsgebakken wandfragment, 2 roodgebakken randfragmenten van een steelkom met loodgeglazuurd binnenkant; 1 steelfragment braadpan met sporen van roet aan de buitenzijde, ongeglazuurd; 1 roodgebakken bodem van een bloempot (met perforatie)
14	1		2				AW	Aanleg vlak	8	2de helft 14- begin 15de eeuw	1 grijsgebakken wandfragment, roodgebakken: 1 wandfragment met loodglazuur aan de binnenkant; oorfragment kruik/kan; fragment steunpoot van een grape; randfragment grape; 1 oor -en randfragment van een grape, lesvormig bodemfragment van een grape, bodemfragment bord met fragmentarische bewaarde concentrische slijblij
15	1	16					AW	Aanleg vlak	2	16-17de eeuw?	Wandfragment witgebakken aardewerk, 1 fragment bouwkeramiek
16	1	1	1				AW	Aanleg vlak	2	Late ME	1 grijsgebakken aardewerk wand, 1 wand roodgebakken mogelijk van een kookpot
17	1	14	1				AW	Aanleg vlak	8	16-17de eeuw	1 fragment roodgebakken kacheloven; 5 fragmenten Majolica: 1 randfragment met blauw versier en tinglazuur van zalfpot, 1 randfragment kom met met verweerde glazuur, 3 wandfragmenten; 1 wandfragment roodgebakken, 1 wand faience mogelijk van een boord blauwe parallele lijnen onder tinglazuur: sterk verstoord en gemengde context, weinig passende elementen

18	1	14	1				Tegel	Aanleg vlak		late 16de-vroege 17de eeuw en 1920-30	1 fragment hoek majolitegel met polychrome decoratie: 2 fragmenten Art Nouveau/Deco met schelpmotief binnen geometrisch kader
19	19	12	1				AW	Aanleg vlak	6	16-17de eeuw	roodgebakken aardewerk: 5 wandscherven, 1 groot randfragment van kom met draperiedecor
20	1	7	1a		2		AW	Coupe	1	Late ME	1 wandfragment grijsgebakken
21	1	10					AW	Aanleg vlak	9	16-17de eeuw	roodgebakken gebruiks aardewerk (voorraadpottten), vier wandfragmenten, 4 blokvormige randfragmenten, 1 bodemfragment met uitgeknepen standvinnen
22	1	20	1		1		AW	Coupe	1	17de eeuw	1 wand faience met blauwe versiering
23	1	16					AW	Aanleg vlak	5	16-17de eeuw	1 wandfragment grijsgebakken; 4 fragmenten witgebakken van een rand met dekselprofiel mogelijk van een kookpiut, groene loodglazuur
24	1	18	1				AW	Aanleg vlak	1	17de eeuw	1 roodgebakken oorfragment van een voorraadpot?
25	1						AW	Aanleg vlak	15	van 14de tot 17de eeuw	2 fragmenten grijsgebakken: oor and wand; 4 wandfragmenten kan steengoed (Langerwehe); 2 fragmenten kacheloventegels; roodgebakken: 2 randfragmenten teil, 2 wanden, 1 oor papkom met groene loodglazuur; 1 randfragment majolica kom; 1 randfragment steengoed Bouffioux

26	1	14		1			AW	Aanleg vlak	34	laat 16de eeuw-17de eeuw	2 fragmenten Majolica vloertegels met polychrome decoratie: 1 fragment vierkante medaillontegel en 1 ruitvormige tegel met polychrome decoratie met gestileerd plantenmotief; 19 fragmenten kachelovens met roodgebakken aardewerk en groene glazuur versierd met florale motieven; 1 natuursteen nokelement; 1 randfragment majolica albarello met polychrome decoratie; 5 fragmenten van een lage Majolica kom met polychrome decoratie; 9 niet-determineerbare wandfragmenten
27	1	1					Dakpan/tegel	Aanleg vlak	2		1 onversierde tegel roodgebakken aardewerk (halffabrikaat: lokale productie?); 1 fragment Majolica met polychrome decoratie

BIJLAGE 4 FOTOLIJST

N°	Oorspronkelijk foto N°	Omschrijving	WP	Spoor/profiel id	Spoor/profiel nr	Vlak	Wind-richting	Profiel nr	Extra info	Datum
0001	20160509_084617	overzicht	-	-	-	-	ZO	-	start werkzaamheden, terreintoestand	9/05/2016
0002	20160509_084622	overzicht	-	-	-	-	O	-	start werkzaamheden, terreintoestand	9/05/2016
0003	20160509_084626	overzicht	-	-	-	-	O	-	start werkzaamheden, terreintoestand	9/05/2016
0004	20160509_084630	overzicht	-	-	-	-	ZO	-	start werkzaamheden, terreintoestand	9/05/2016
0005	20160509_094026	vlak	1	-	-	1	NO	-	geen fotobord en geen noordpijl	9/05/2016
0006	20160509_113900	vlak	1	-	-	1	NO	-	geen fotobord en geen noordpijl	9/05/2016
0007	20160509_113915	spoor	1	13	1.13	1	O	-	geen fotobord en geen noordpijl, muur in profiel	9/05/2016
0008	20160509_142157	bodemprofiel	1	1	1.1	1	Z	1.1	geen fotobord en geen noordpijl	9/05/2016
0009	20160509_154720	vlak	1	-	-	1	Z	-	-	9/05/2016
0010	20160509_160215	vlak	1	-	-	1	W	-	-	9/05/2016
0011	20160509_160535	vlak	1	-	-	1	W	-	-	9/05/2016
0012	20160509_160902	vlak	1	-	-	1	W	-	-	9/05/2016
0013	20160509_161227	vlak	1	-	-	1	W	-	-	9/05/2016
0014	20160509_161241	vlak	1	-	-	1	W	-	-	9/05/2016
0015	IMG_2836	spoor	1	1	1.1	1	ZW	-	-	9/05/2016
0016	IMG_2839	spoor	1	2	1.2	1	O	-	-	9/05/2016
0017	IMG_2841	spoor	1	3	1.3	1	Z	-	noordpijl ontbreekt	9/05/2016
0018	IMG_2843	spoor	1	4	1.4	1	N	-	-	9/05/2016
0019	IMG_2845	spoor	1	5	1.5	1	N	-	-	9/05/2016
0020	IMG_2846	spoor	1	6	1.6	1	O	-	in profiel	9/05/2016
0021	IMG_2849	spoor	1	7 & 8	1.7 & 1.8	1	O	-	-	9/05/2016
0022	IMG_2850	spoor	1	9	1.9	1	ZW	-	-	9/05/2016
0023	IMG_2853	spoor	1	10	1.10	1	O	-	-	9/05/2016
0024	IMG_2855	spoor	1	11 & 12	1.11 & 1.12	1	NO	-	-	9/05/2016
0025	IMG_2857	spoor	1	13 & 14	1.13 & 1.14	1	O	-	-	9/05/2016
0026	IMG_2858	spoor	1	13 & 14 & 15	1.13 & 1.14 & 1.15	1	O	-	-	9/05/2016
0027	IMG_2860	spoor	1	16	1.16	1	O	-	-	9/05/2016
0028	IMG_2863	spoor	1	17	1.17	1	O	-	in profiel	9/05/2016
0029	IMG_2864	spoor	1	18	1.18	1	N	-	-	9/05/2016
0030	IMG_2868	vlak	1	-	-	1	Z	-	-	9/05/2016

N°	Oorspronkelijk foto N°	Omschrijving	WP	Spoor/profiel id	Spoor/profiel nr	Vlak	Wind-richting	Profiel nr	Extra info	Datum
0031	IMG_2870	vlak	1	-	-	1	Z	-	-	9/05/2016
0032	IMG_2871	vlak	1	-	-	1	Z	-	-	9/05/2016
0033	IMG_2872	vlak	1	-	-	1	N	-	-	9/05/2016
0034	IMG_2873	vlak	1	-	-	1	N	-	-	9/05/2016
0035	IMG_2874	vlak	1	-	-	1	W	-	-	9/05/2016
0036	IMG_2876	vlak	1	-	-	1	W	-	-	9/05/2016
0037	20160510_090421	bodemprofiel(ingekrast)	1	1-Oost	1.1 Oost	1	O	1.1	-	10/05/2016
0038	20160510_090635	bodemprofiel(ingekrast)	1	1-Oost	1.1 Oost	1	O	1.1	-	10/05/2016
0039	20160510_090653	bodemprofiel(ingekrast)	1	1-Oost	1.1 Oost	1	O	1.1	-	10/05/2016
0040	20160510_090800	overzicht	1	-	-	1	NO	-	-	10/05/2016
0041	20160510_090807	overzicht	1	-	-	1	Z	-	-	10/05/2016
0042	20160510_090934	bodemprofiel	1	1-Oost	1.1 Oost	1	O	1.1	-	10/05/2016
0043	20160510_090941	bodemprofiel	1	1-Oost	1.1 Oost	1	O	1.1	detail profiel met spoor 1.13	10/05/2016
0044	20160510_091619	bodemprofiel	1	1-Oost	1.1 Oost	1	O	1.1	-	10/05/2016
0045	20160510_091653	bodemprofiel	1	1-Oost	1.1 Oost	1	O	1.1	-	10/05/2016
0046	20160510_091726	bodemprofiel	1	1-Oost	1.1 Oost	1	O	1.1	-	10/05/2016
0047	20160510_091744	bodemprofiel	1	1-Oost	1.1 Oost	1	O	1.1	-	10/05/2016
0048	20160510_114405	spoor	1	17	1.17	1	O	-	in profiel, op fotobord 1.18 is 1.17	10/05/2016
0049	20160510_114414	detail	1	17	1.17	1	O	-	detail spoor 1.17	10/05/2016
0050	20160510_150836	overzicht	1	-	-	1	Z	-	overzicht met spoor 19	10/05/2016
0051	20160510_160431	vlak	1	-	-	1	ZW	-	-	10/05/2016
0052	20160510_160509	vlak	1	-	-	1	Z	-	-	10/05/2016
0053	20160510_160527	overzicht	1	-	-	1	NO	-	terreinsituatie	10/05/2016
0054	IMG_2878	spoor	1	19	1.19	1	O	-	in profiel	10/05/2016
0055	IMG_2880	overzicht	1	-	-	1	Z	-	-	10/05/2016
0056	IMG_2884	spoor	1	20	1.20	1	O	-	-	10/05/2016
0057	IMG_2885	vlak	1	-	-	1	W	-	-	10/05/2016
0058	IMG_2887	vlak	1	-	-	1	N	-	-	10/05/2016
0059	IMG_2888	vlak	1	-	-	1	W	-	-	10/05/2016
0060	IMG_2889	spoor	1	19	1.19	1	N	-	-	10/05/2016

N°	Oorspronkelijk foto N°	Omschrijving	WP	Spoor/profiel id	Spoor/profiel nr	Vlak	Wind-richting	Profiel nr	Extra info	Datum
0061	IMG_2890	spoor	1	19	1.19	1	N	-	-	10/05/2016
0062	IMG_2891	spoor	1	19	1.19	1	O	-	-	10/05/2016
0063	IMG_2893	spoor	1	19	1.19	1	Z	-	-	10/05/2016
0064	IMG_2895	spoor	1	19	1.19	1	W	-	-	10/05/2016
0065	IMG_2897	spoor	1	21	1.21	1	N	-	-	10/05/2016
0066	IMG_2899	vlak	1	-	-	1	W	-	-	10/05/2016
0067	IMG_2901	vlak	1	-	-	1	W	-	-	10/05/2016
0068	IMG_2902	vlak	1	-	-	1	W	-	-	10/05/2016
0069	IMG_2903	vlak	1	-	-	1	W	-	-	10/05/2016
0070	IMG_2905	vlak	1	-	-	1	W	-	-	10/05/2016
0071	IMG_2909	vlak	1	-	-	1	Z	-	-	10/05/2016
0072	IMG_2911	vlak	1	-	-	1	Z	-	-	10/05/2016
0073	IMG_2912	vlak	1	-	-	1	Z	-	-	10/05/2016
0074	IMG_2913	vlak	1	-	-	1	ZW	-	overzicht	10/05/2016
0075	20160511_101801	overzicht	-	-	-	-	-	-	terreinsituatie	11/05/2016
0076	20160511_120426	vlak	1	-	-	1	NW	-	-	11/05/2016
0077	20160511_120429	vlak	1	-	-	1	N	-	-	11/05/2016
0078	20160511_120454	overzicht	1	-	-	1	N	-	overzicht werkput	11/05/2016
0079	20160511_120613	vlak	1	-	-	1	W	-	-	11/05/2016
0080	20160511_120621	overzicht	1	-	-	1	N	-	overzicht werkput	11/05/2016
0081	20160511_120627	overzicht	1	-	-	1	ZW	-	overzicht werkput	11/05/2016
0082	20160511_121010	vlak	1	-	-	1	NW	-	-	11/05/2016
0083	20160511_121114	vlak	1	-	-	1	O	-	-	11/05/2016
0084	20160511_121125	vlak	1	-	-	1	O	-	-	11/05/2016
0085	20160511_121257	vlak	1	-	-	1	NW	-	-	11/05/2016
0086	20160511_121321	vlak	1	-	-	1	W	-	-	11/05/2016
0087	20160511_121327	vlak	1	-	-	1	W	-	-	11/05/2016
0088	20160511_121420	vlak	1	-	-	1	NW	-	-	11/05/2016
0089	20160511_121434	vlak	1	-	-	1	W	-	-	11/05/2016
0090	20160511_121452	vlak	1	-	-	1	Z	-	-	11/05/2016

N°	Oorspronkelijk foto N°	Omschrijving	WP	Spoor/profiel id	Spoor/profiel nr	Vlak	Wind-richting	Profiel nr	Extra info	Datum
0091	20160511_121659	overzicht	1	-	-	1	Z	-	overzicht werkput	11/05/2016
0092	20160511_121715	overzicht	1	-	-	1	Z	-	-	11/05/2016
0093	20160511_144553	overzicht	1	-	-	1	N	-	overzicht werkput	11/05/2016
0094	20160511_154450	overzicht	2	-	-	1	-	-	profielkijkgat	11/05/2016
0095	20160511_154458	overzicht	2	-	-	1	-	-	bij aanleg vlak	11/05/2016
0096	20160511_154500	overzicht	2	-	-	1	-	-	bij aanleg vlak	11/05/2016
0097	20160511_160339	spoor	1	6	1.6	1	O	-	op fotobord staat Spoor 1.7, is spoor 1.6	11/05/2016
0098	20160511_160404	spoor	1	6	1.6	1	NO	-	op fotobord staat Spoor 1.7, is spoor 1.6	11/05/2016
0099	20160511_160419	spoor	1	6	1.6	1	N	-	op fotobord staat Spoor 1.7, is spoor 1.6	11/05/2016
0100	20160511_160649	spoor	1	28	1.28	1	O	-	Ook zichtbaar spoor 1.13, 1.14 en 1.15	11/05/2016
0101	20160511_160708	spoor	1	13, 14, 15 & 28	1.13, 1.14, 1.15, 1.28	1	NO	-	geen fotobord	11/05/2016
0102	20160511_160719	spoor	1	13, 14, 15 & 28	1.13, 1.14, 1.15, 1.28	1	N	-	geen fotobord	11/05/2016
0103	20160511_160734	spoor	1	13, 14, 15 & 28	1.13, 1.14, 1.15, 1.28	1	ZW	-	Op de voorgrond ook spoor 1.20	11/05/2016
0104	20160511_161143	bodemprofiel(ingekrast)	2	1-Noord	2.1-Noord	1	N	2.1	-	11/05/2016
0105	20160511_161201	bodemprofiel(ingekrast)	2	1-Noord	2.1-Noord	1	N	2.1	-	11/05/2016
0106	IMG_2914	spoor	1	21	1.21	1	W	-	-	11/05/2016
0107	IMG_2921	spoor	1	22	1.22	1	W	-	-	11/05/2016
0108	IMG_2922	vlak	1	-	-	1	W	-	-	11/05/2016
0109	IMG_2924	overzicht	1	-	-	1	N	-	overzicht vlak, recente verstoring	11/05/2016
0110	IMG_2927	spoor	1	23	1.23	1	O	-	Niet ingemeten	11/05/2016
0111	IMG_2928	spoor	1	23	1.23	1	O	-	op fotobord staat spoor 1.22, is ingemeten als 1.23, ander spoor dan het spoor hierboven	11/05/2016
0112	IMG_2929	spoor	1	24	1.24	1	ZO	-	-	11/05/2016
0113	IMG_2930	spoor	1	25	1.25	1	N	-	-	11/05/2016
0114	IMG_2931	detail	1	25	1.25	1	O	-	met stukje profiel	11/05/2016
0115	IMG_2932	spoor	1	25	1.25	1	Z	-	-	11/05/2016
0116	IMG_2934	detail	1	25	1.25	1	O	-	met stukje profiel	11/05/2016
0117	IMG_2935	detail	1	25	1.25	1	O	-	met stukje profiel	11/05/2016
0118	IMG_2936	overzicht	1	25	1.25	1	O	-	-	11/05/2016
0119	IMG_2940	spoor	1	26	1.26	1	Z	-	-	11/05/2016

N°	Oorspronkelijk foto N°	Omschrijving	WP	Spoor/profiel id	Spoor/profiel nr	Vlak	Wind-richting	Profiel nr	Extra info	Datum
0120	IMG_2941	spoor	1	6	1.6	1	N	-	-	11/05/2016
0121	IMG_2944	spoor	1	6	1.6	1	W	-	fotobord ontbreekt	11/05/2016
0122	IMG_2945	spoor	1	6	1.6	1	Z	-	fotobord ontbreekt	11/05/2016
0123	IMG_2947	spoor	1	6	1.6	1	O	-	fotobord ontbreekt	11/05/2016
0124	IMG_2949	spoor	1	6	1.6	1	W	-	van bovenaf	11/05/2016
0125	IMG_2964	spoor	1	13	1.13	1	N	-	fotobord ontbreekt en op fotobord ontbreekt de 3 van 13	11/05/2016
0126	IMG_2954	detail	1	13	1.13	1	N	-	detail van muur	11/05/2016
0127	IMG_2955	detail	1	13	1.13	1	N	-	detail van muur	11/05/2016
0128	IMG_2957	spoor	1	13	1.13	1	W	-	fotobord en noordpijl ontbreken	11/05/2016
0129	IMG_2959	spoor	1	13	1.13	1	Z	-	fotobord en noordpijl ontbreken	11/05/2016
0130	IMG_2960	spoor	1	13	1.13	1	O	-	fotobord en noordpijl ontbreken	11/05/2016
0131	IMG_2962	spoor	1	13	1.13	1	O	-	van bovenaf	11/05/2016
0132	IMG_2966	spoor	1	19	1.19	1	N	-	-	11/05/2016
0133	20160512_082709	coupe	1	6 & 7	1.6 & 1.7	1A	O	-	-	12/05/2016
0134	20160512_085608	coupe(ingekrast)	1	24	1.24	1A	W	-	-	12/05/2016
0135	20160512_091515	overzicht	1	-	-	1A	Z	-	foto bij aanleg vlak van spoor	12/05/2016
0136	20160512_093456	spoor	1	26	1.26	1A	N	-	-	12/05/2016
0137	20160512_094643	coupe(ingekrast)	1	6 & 7	1.6 en 1.7	1A	O	-	-	12/05/2016
0138	20160512_105649	overzicht	1	13, 15, 20 & 28	1.13, 1.15, 1.20 & 1.28	1	O	-	overzicht ingekraste coupe van hoog punt	12/05/2016
0139	20160512_105704	coupe(ingekrast)	1	13, 15, 20 & 28	1.13, 1.15, 1.20 & 1.28	1	O	-	-	12/05/2016
0140	20160512_105708	coupe(ingekrast)	1	13, 15, 20 & 28	1.13, 1.15, 1.20 & 1.28	1	O	-	-	12/05/2016
0141	20160512_105754	coupe(ingekrast)	1	13, 15, 20 & 28	1.13, 1.15, 1.20 & 1.28	1	O	-	-	12/05/2016
0142	IMG_20160512_141705	coupe(ingekrast)	1	1 & 2	1.1 & 1.2	2	O	-	-	12/05/2016
0143	IMG_20160512_141720	coupe(ingekrast)	1	1 & 2	1.1 & 1.2	2	O	-	noordelijk deel	12/05/2016
0144	IMG_20160512_141727	coupe(ingekrast)	1	1 & 2	1.1 & 1.2	2	O	-	zuidelijk deel	12/05/2016
0145	IMG_20160512_143420	vlak	1	-	-	2	O	-	-	12/05/2016
0146	IMG_20160512_143426	vlak	1	-	-	2	O	-	-	12/05/2016
0147	IMG_20160512_143447	vlak	1	-	-	2	Z	-	-	12/05/2016
0148	IMG_20160512_143640	vlak	1	-	-	2	O	-	-	12/05/2016
0149	IMG_20160512_143658	vlak	1	-	-	2	O	-	-	12/05/2016

N°	Oorspronkelijk foto N°	Omschrijving	WP	Spoor/profiel id	Spoor/profiel nr	Vlak	Wind-richting	Profiel nr	Extra info	Datum
0150	IMG_20160512_143706	vlak	1	-	-	2	O	-	-	12/05/2016
0151	IMG_20160512_143717	vlak	1	-	-	2	ZO	-	-	12/05/2016
0152	IMG_20160512_144828	vlak	1	-	-	2	O	-	-	12/05/2016
0153	IMG_20160512_144842	vlak	1	-	-	2	O	-	-	12/05/2016
0154	IMG_20160512_144852	vlak	1	-	-	2	ZO	-	-	12/05/2016
0155	IMG_20160512_144904	vlak	1	-	-	2	NO	-	-	12/05/2016
0156	IMG_20160512_145150	vlak	1	-	-	2	O	-	-	12/05/2016
0157	IMG_20160512_145207	vlak	1	-	-	2	ZO	-	-	12/05/2016
0158	IMG_20160512_145221	vlak	1	-	-	2	NO	-	-	12/05/2016
0159	IMG_20160512_152935	vlak	1	-	-	2	O	-	-	12/05/2016
0160	IMG_20160512_152946	vlak	1	-	-	2	ZO	-	-	12/05/2016
0161	IMG_20160512_153003	vlak	1	-	-	2	N	-	-	12/05/2016
0162	IMG_20160512_153153	vlak	1	-	-	2	O	-	-	12/05/2016
0163	IMG_20160512_153207	vlak	1	-	-	2	ZO	-	-	12/05/2016
0164	IMG_20160512_153432	vlak	1	-	-	2	O	-	-	12/05/2016
0165	IMG_20160512_153451	vlak	1	-	-	2	Z	-	-	12/05/2016
0166	IMG_20160512_153505	vlak	1	-	-	2	N	-	-	12/05/2016
0167	IMG_20160512_153703	overzicht	1	-	-	2	N	-	vlakoverzicht	12/05/2016
0168	IMG_20160512_154033	spoor	1	3 & 4	1.3 & 1.4	2	N	-	-	12/05/2016
0169	IMG_20160512_155208	spoor	1	2	1.2	2	Z	-	-	12/05/2016
0170	IMG_20160512_155231	spoor	1	2	1.2	2	Z	-	-	12/05/2016
0171	IMG_2967	coupe	1	6 & 7	1.6 & 1.7	1A	O	-	-	12/05/2016
0172	IMG_2970	coupe(ingekrast)	1	24	1.24	1A	W	-	-	12/05/2016
0173	IMG_2971	coupe	1	25 & 26	1.25 & 1.26	1A	O	-	veel zonvlekken	12/05/2016
0174	IMG_2975	coupe	1	25 & 26	1.25 & 1.26	1A	O	-	minder zon, bovenkant coupe staat er niet op	12/05/2016
0175	IMG_2977	vlak	1	-	-	1A	Z	-	vlak 1A bij spoor 25 en 26	12/05/2016
0176	IMG_2978	spoor	1	26	1.26	1A	N	-	-	12/05/2016
0177	IMG_2980	coupe(ingekrast)	1	6 & 7	1.6 & 1.7	1A	O	-	-	12/05/2016
0178	IMG_2983	coupe	1	26	1.26	1	O	-	-	12/05/2016
0179	IMG_2986	coupe	1	2	1.2	1	N	-	-	12/05/2016

N°	Oorspronkelijk foto N°	Omschrijving	WP	Spoor/profiel id	Spoor/profiel nr	Vlak	Wind-richting	Profiel nr	Extra info	Datum
0180	IMG_2989	coupe	1	2	1.2	1	N	-	-	12/05/2016
0181	IMG_2991	coupe	1	13, 15, 20, 28	1.13, 1.15, 1.20, 1.28	1	O	-	-	12/05/2016
0182	IMG_2992	coupe(ingekrast)	1	16	1.16	1	O	-	noordelijk deel	12/05/2016
0183	IMG_2993	coupe(ingekrast)	1	16	1.16	1	O	-	zuidelijk deel	12/05/2016
0184	IMG_2995	coupe(ingekrast)	1	16	1.16	1	O	-	overzicht	12/05/2016
0185	IMG_2999	coupe	1	22	1.22	1	W	-	-	12/05/2016
0186	IMG_3000	coupe(ingekrast)	1	19	1.19	1	W	-	-	12/05/2016
0187	IMG_3001	coupe(ingekrast)	1	19	1.19	1	W	-	-	12/05/2016
0188	IMG_3005	coupe	1	21	1.21	1	W	-	-	12/05/2016
0189	IMG_3006	vlak	1	-	-	2	O	-	-	12/05/2016
0190	IMG_3008	vlak	1	-	-	2	O	-	-	12/05/2016
0191	IMG_3009	spoor	1	1	1	2	O	-	-	12/05/2016
0192	IMG_20160513_100533	vlak	1	-	-	2	O	-	-	13/05/2016
0193	IMG_20160513_100604	bodemprofiel	1	-	-	2	O	-	profiel bij vlak 2	13/05/2016
0194	IMG_20160513_100726	bodemprofiel	1	-	-	2	O	-	-	13/05/2016
0195	IMG_20160513_101300	vlak	1	-	-	2	O	-	-	13/05/2016
0196	IMG_20160513_101426	vlak	1	-	-	2	O	-	-	13/05/2016
0197	IMG_20160513_101600	vlak	1	-	-	2	O	-	-	13/05/2016
0198	IMG_20160513_101705	vlak	1	-	-	2	O	-	-	13/05/2016
0199	IMG_20160513_101826	vlak	1	-	-	2	O	-	-	13/05/2016
0200	IMG_20160513_102032	overzicht	1	-	-	2	Z	-	vlakoverzicht	13/05/2016
0201	IMG_20160513_102108	overzicht	1	-	-	2	Z	-	vlakoverzicht	13/05/2016
0202	IMG_20160513_102939	spoor	2	29 t/m 35	2.29 t/m 2.35	1	O	-	-	13/05/2016
0203	IMG_20160513_103013	spoor	2	29 t/m 35	2.29 t/m 2.35	1	Z	-	-	13/05/2016
0204	IMG_20160513_103039	spoor	2	29 t/m 35	2.29 t/m 2.35	1	O	-	-	13/05/2016
0205	IMG_20160513_103134	spoor	2	29 t/m 35	2.29 t/m 2.35	1	Z	-	-	13/05/2016
0206	IMG_20160513_103424	spoor	2	29	2.29	1	Z	-	-	13/05/2016
0207	IMG_20160513_103439	detail	2	29	2.29	1	Z	-	detail van spoor	13/05/2016
0208	IMG_20160513_103445	detail	2	29	2.29	1	Z	-	detail van spoor	13/05/2016
0209	IMG_20160513_103453	detail	2	29	2.29	1	Z	-	detail van spoor	13/05/2016

N°	Oorspronkelijk foto N°	Omschrijving	WP	Spoor/profiel id	Spoor/profiel nr	Vlak	Wind-richting	Profiel nr	Extra info	Datum
0210	IMG_20160513_103621	spoor	2	30	2.30	1	O	-	-	13/05/2016
0211	IMG_20160513_103849	spoor	2	31	2.31	1	O	-	-	13/05/2016
0212	IMG_20160513_104012	spoor	2	32	2.32	1	Z	-	-	13/05/2016
0213	IMG_20160513_104029	detail	2	32	2.32	1	Z	-	krusing muren	13/05/2016
0214	IMG_20160513_104047	detail	2	32	2.32	1	Z	-	krusing muren	13/05/2016
0215	IMG_20160513_104052	detail	2	32	2.32	1	Z	-	einde muur	13/05/2016
0216	IMG_20160513_104223	spoor	2	33	2.33	1	O	-	-	13/05/2016
0217	IMG_20160513_104422	spoor	2	34	2.34	1	Z	-	-	13/05/2016
0218	IMG_20160513_104443	spoor	2	34	2.34	1	Z	-	-	13/05/2016
0219	IMG_20160513_104509	spoor	2	34	2.34	1	Z	-	in profiel	13/05/2016
0220	IMG_20160513_104625	spoor	2	35	2.35	1	Z	-	-	13/05/2016
0221	IMG_20160513_104637	detail	2	35	2.35	1	Z	-	-	13/05/2016
0222	IMG_20160513_104643	spoor	2	35	2.35	1	Z	-	-	13/05/2016
0223	IMG_20160513_110843	bodemprofiel	1	1	1.1	2	O	1.1	-	13/05/2016
0224	IMG_20160513_110854	bodemprofiel	1	1	1.1	2	O	1.1	-	13/05/2016
0225	IMG_20160513_112601	bodemprofiel	1	2	1.2	2	O	1.2	-	13/05/2016
0226	20160513_113826	bodemprofiel	1	oost	1-oost	2	O	1-oost	-	13/05/2016
0227	20160513_113938	bodemprofiel	1	oost	1-oost	2	O	1-oost	-	13/05/2016
0228	20160513_114111	bodemprofiel	1	oost	1-oost	2	O	1-oost	-	13/05/2016
0229	20160513_114223	bodemprofiel	1	oost	1-oost	2	O	1-oost	-	13/05/2016
0230	20160513_114347	bodemprofiel	1	oost	1-oost	2	O	1-oost	-	13/05/2016
0231	20160513_114446	bodemprofiel	1	oost	1-oost	2	O	1-oost	-	13/05/2016
0232	20160513_114615	bodemprofiel	1	oost	1-oost	2	O	1-oost	-	13/05/2016
0233	20160513_114731	bodemprofiel	1	oost	1-oost	2	O	1-oost	-	13/05/2016
0234	20160513_114843	bodemprofiel	1	oost	1-oost	2	O	1-oost	-	13/05/2016
0235	20160513_124842	overzicht	1	-	-	2	N	-	Heel vlak 2	13/05/2016
0236	20160513_124852	overzicht	-	-	-	-	NO	-	terreinsituatie	13/05/2016
0237	20160513_124858	overzicht	-	-	-	-	NO	-	terreinsituatie	13/05/2016
0238	20160513_124916	overzicht	2	-	-	1	W	-	vlak en profiel werkput 2	13/05/2016
0239	20160513_130903	coupe(ingekrast)	1	2	1.2	2	Z	-	-	13/05/2016

N°	Oorspronkelijk foto N°	Omschrijving	WP	Spoor/profiel id	Spoor/profiel nr	Vlak	Wind-richting	Profiel nr	Extra info	Datum
0240	20160513_141051	coupe(ingekrast)	1	1	1.1	2	W	-	-	13/05/2016
0241	20160513_141116	coupe(ingekrast)	1	1	1.1	2	W	-	-	13/05/2016
0242	20160513_142353	coupe(ingekrast)	1	3 & 4	1.3 & 1.4	2	N	-	-	13/05/2016
0243	20160513_142404	coupe(ingekrast)	1	3 & 4	1.3 & 1.4	2	N	-	-	13/05/2016
0244	20160513_144448	coupe	2	32	2.32	1	O	-	-	13/05/2016
0245	20160513_144556	coupe(ingekrast)	2	32	2.32	1	O	-	-	13/05/2016
0246	20160513_144707	coupe	2	30	2.30	1	Z	-	-	13/05/2016
0247										
0248										
0249										
0250										
0251										
0252										
0253										
0254										
0255										
0256										
0257										
0258										
0259										
0260										
0261										
0262										
0263										
0264										
0265										
0266										
0267										
0268										
0269										